

Agenda – Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Fideogynhadledd drwy Zoom Marc Wyn Jones
Dyddiad: Dydd Iau, 3 Chwefror 2022 Clerc y Pwyllgor
Amser: 09.30 0300 200 6565
SeneddHinsawdd@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod preifat (09.15–09.30)

Yn unol â Rheol Sefydlog 34.19, mae'r Cadeirydd wedi penderfynu bod y cyhoedd yn cael eu heithrio o gyfarfod y Pwyllgor er mwyn amddiffyn iechyd y cyhoedd. Bydd y cyfarfod hwn yn cael ei ddarlledu'n fyw ar www.senedd.tv

Cyfarfod cyhoeddus (09.30–12.15)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau.
(09.30)

2 Ansawdd dŵr a gollyngiadau carthion – sesiwn dystiolaeth 1
(09.30–10.45) (Tudalennau 1 – 22)

David Black, Prif Weithredwr Dros Dro – Ofwat

Gwenllian Roberts, Cyfarwyddwr Cymru – Ofwat

Mark Squire, Rheolwr Dŵr Cynaliadwy – Cyfoeth Naturiol Cymru

Sian Williams, Pennaeth Gweithrediadau Gogledd Cymru – Cyfoeth Naturiol Cymru

Dogfennau atodol:

Briff Ymchwil

Papur – Ofwat

Egwyl (10:45–11:00)

3 Ansawdd dŵr a gollyngiadau carthion – sesiwn dystiolaeth 2

(11.00–12.15)

(Tudalennau 23 – 35)

James Jesic, Rheolwr Gyfarwyddwr – Hafren Dyfrdwy

Eleri Rees, Cyfarwyddwr Strategaeth a Rheoleiddio – Dŵr Cymru

Steve Wilson, Rheolwr Gyfarwyddwr Gwasanaethau Dŵr Gwastraff – Dŵr

Cymru

Dogfennau atodol:

Papur – Hafren Dyfrdwy (Saesneg yn unig)

Papur – Dŵr Cymru

4 Papurau i'w nodi

(12.15)

**4.1 Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Estyn Cyfnodau Trosiannol) (Diwygio)
(Rhif 2) 2021**

(Tudalennau 36 – 37)

Dogfennau atodol:

Llythyr oddi wrth Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r

Cyfansoddiad at y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r

Trefnydd mewn perthynas â'r Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Estyn

Cyfnodau

4.2 Rheoliadau Plaladdwyr (Dirymu) (Ymadael â'r UE) 2022

(Tudalennau 38 – 39)

Dogfennau atodol:

Llythyr oddi wrth y Gweinidog Newid Hinsawdd at Gadeirydd y Pwyllgor

Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad mewn perthynas â'r Rheoliadau

Plaladdwyr (Dirymu) (Ymadael â'r UE) 2022

4.3 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2022–23

(Tudalennau 40 – 45)

Dogfennau atodol:

Papur gan Gyswilt Amgylchedd Cymru mewn perthynas â chyllideb ddrafft

Llywodraeth Cymru 2022–23 (Saesneg yn unig)

4.4 Rheoli'r amgylchedd morol

(Tudalennau 46 – 47)

Dogfennau atodol:

Tystiolaeth ychwanegol gan Ynni Morol Cymru yn dilyn eu sesiwn dystiolaeth

gyda'r Pwyllgor ar 9 Rhagfyr 2021 mewn perthynas â rheoli amgylchedd

morol (Saesneg yn unig)

4.5 Argyfyngau natur a hinsawdd

(Tudalennau 48 – 52)

Dogfennau atodol:

Llythyr oddi wrth Cyswilt Amgylchedd Cymru at y Prif Weinidog mewn

perthynas ag argyfyngau natur a hinsawdd (Saesneg yn unig)

4.6 Adolygiad Ffyrdd Llywodraeth Cymru

(Tudalen 53)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Mabon ap Gwynfor AS at y Cadeirydd mewn perthynas ag

Adolygiad Ffyrdd Llywodraeth Cymru

4.7 Cymru'r Dyfodol: y cynllun cenedlaethol 2040

(Tudalen 54)

Dogfennau atodol:

Gohebiaeth gan Non Davies, Joseph Jones, Dr Jonathan F Dean, Kate Watson a

Clive Goodridge ynghylch ystyriaeth y Pwyllgor o bryderon a godwyd mewn

perthynas â Chymru'r Dyfodol: y cynllun cenedlaethol 2040 (Saesneg yn unig)

5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 (vi) ac (ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod heddiw

(12.15)

Egwyl Ginio (12:15–12.45)

Cyfarfod preifat (12.45–14.00)

6 Ansawdd dŵr a gollyngiadau carthion – ystyried y dystiolaeth a glywyd o dan eitemau 2 a 3

7 Ystyried adroddiad drafft y Pwyllgor ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2022–23

(Tudalennau 55 – 87)

Dogfennau atodol:

Adroddiad drafft ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2022–23 (Saesneg yn unig)

8 Ystyried adroddiad drafft y Pwyllgor ar reoli'r amgylchedd morol

9 Ystyried llythyr gan y Llywydd mewn perthynas â'r adolygiad o'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth rhwng Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru, Senedd Cymru ac Ofcom.

(Tudalennau 88 – 94)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Llywydd at y Cadeirydd mewn perthynas â'r adolygiad o'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth rhwng Llywodraeth y DU, Llywodraeth Cymru, Senedd Cymru ac Ofcom.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Seilwaith y Senedd: ansawdd dŵr a gollyngiadau carthion

Rydym yn croesawu'r cyfle i ddarparu tystiolaeth i'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Seilwaith y Senedd.

Mae gan Ofwat ffocws cryf ar sicrhau bod cwmnïau'n darparu gwasanaethau dŵr a gwastraff dŵr sy'n amgylcheddol gynaliadwy er budd hirdymor cwsmeriaid. Mae cyflawni hyn yn un o nodau allweddol Ofwat, fel y nodir yn ein [strategaeth](#).

Mae'r papur yma yn: nodi'n fyr pwy ydym ni, sut mae ein fframwaith rheoleiddio yn hwyluso gwella'r amgylchedd, a sut yr ydym yn cefnogi gwell ansawdd dŵr a lleihau gollyngiadau gorlifo stormydd yng Nghymru.

Pwy ydym ni a'n huchelgeisiau ar gyfer y sector yng Nghymru

Mae Ofwat yn adran anweinidogol o'r llywodraeth. Rydym yn rheoleiddio cwmnïau dŵr a gwastraff dŵr yng Nghymru a Lloegr. Yng Nghymru, mae ein rheoliad yn bennaf berthnasol i Dŵr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy. Mae ein gwaith yn sicrhau bod cwmnïau dŵr monopoli yn darparu gwasanaethau o ansawdd uchel, fforddiadwy, gwydn ac amgylcheddol gynaliadwy i'w cwsmeriaid. Drwy osod nodau clir ac ymestynnol, rydym yn cymhell cwmnïau i ddarparu'r gwasanaeth gorau posibl i gwsmeriaid, diogelu a gwella'r amgylchedd, a gwneud y buddsoddiadau sydd eu hangen ar gyfer y dyfodol. Mae gennym y pŵer i gymryd camau gorfodi lle nad yw cwmnïau'n cyflawni rhwymedigaethau penodol. Rydym yn defnyddio ein holl ddulliau rheoleiddio i alinio buddiannau cwsmeriaid, rheolwyr a pherchnogion, ac i annog cwmnïau i feithrin perthynas gref â'u cwsmeriaid a rhanddeiliaid eraill. I grynhoi, unol a'n strategaeth, rydm yn rheoleiddio er mwyn:

- trawsnewid perfformiad cwmnïau;
- gyrru cwmnïau i gyfarch heriau hirdymor drwy gynyddu cydweithio a phartneriaethau;
- annog cwmnïau dŵr i ddarparu mwy o werth cyhoeddus, gan ddarparu mwy i gwsmeriaid, y gymdeithas a'r amgylchedd.

Mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i Ofwat ddatblygu a gweithredu fframwaith rheoleiddio sy'n berthnasol i Gymru, sy'n berthnasol mewn cyd-destun Cymreig ac sy'n ystyried amgylchiadau penodol Cymru. Adlewyrchir ein gallu a'n hymrwymiad i weithredu'n effeithiol yn y cyd-destun hwn gan y camau rydym wedi'u cymryd dros y blynyddoedd diwethaf i

gryfhau ein presenoldeb yng Nghymru gan gynnwys sefydlu rôl Cyfarwyddwr Cymru yn ddiweddar i arwain y broses reoleiddio yng Nghymru.

Yn unol â'n swyddogaethau a'n dyletswyddau, rydym yn cydymffurfio â datganiadau blaenoriaeth strategol a gyhoeddir gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Rydym hefyd yn ystyried, lle y bo'n briodol, y gwahaniaethau yn y presennol a'r dyfodol mewn polisi a'r gyfraith rhwng llywodraethau Cymru a'r DU, gan gynnwys lle mae rhwymedigaethau newydd ar gwmnïau dŵr yng Nghymru yn dod i'r amlwg. Er enghraifft, mae ein rheoleiddio'n ymdrin a chystadleuaeth yn wahanol yng Nghymru nag yn Lloegr.

Mae ein dull gweithredu yng Nghymru yn cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae cydweithio wedi bod yn elfen allweddol o'r ffordd rydym wedi gweithio gyda phartneriaid yng nghyd-destun gorlifo stormydd ac mae hefyd yn gyrru'r ffordd rydym yn gweithio ochr yn ochr â'n cyd asiantaethau Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC), y Cyngor Defnyddwyr Dŵr (CCGC) a'r Arolygiaeth Dŵr Yfed (DWI) i sicrhau'r canlyniadau gorau i gwsmeriaid a'r amgylchedd. Rydym yn arwain cydweithio penodol Gymreig wrth adolygu prisiau yng Nghymru sy'n dwyn ynghyd gwmnïau dŵr, ein cyd reoleiddwyr a Llywodraeth Cymru. Yn ehangach, mae cynllunio tymor hir, canolbwyntio ar ganlyniadau ac ymateb inewid hinsawdd a'r argyfwng natur wrth wraidd popeth a wnawn.'

Sut rydym yn gweithio tuag at gyflawni ein nodau, gan gynnwys ar yr amgylchedd

Ar hyn o bryd, mae llai na hanner yr afonydd yng Nghymru yn bodloni statws ecolegol da. Er ein bod yn cydnabod nad y sector dŵr, yn cynnwys Dwr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy, yw'r unig gyfrannwr at ansawdd dŵr, credwn gall y sector wneud mwy i gyflawni'r nod o afonydd glân yng Nghymru.

Er bod angen dull traws-sector, rydym yn hyderus bod ein fframwaith rheoleiddio wedi darparu, ac yn parhau i ddarparu, sylfaen dda i'r sector dŵr gyflawni'r gwelliannau gofynnol. Mae ein fframwaith yn sicrhau bod cwmnïau'n buddsoddi arian cwsmeriaid yn effeithlon ac yn effeithiol; yn hyrwyddo tryloywder; yn galluogi ac yn cymell cwmnïau i ddarparu'r gwasanaethau y mae cwsmeriaid yn talu amdanynt ac yn eu haeddu; ac yn dal cwmnïau i gyfrif am eu cyflawni.

Buddsoddiad

Mae rheoliad Ofwat o'r sector dŵr ers 1989 wedi sicrhau buddsoddiad trawsnewidiol mewn gwasanaethau cwsmeriaid a pherfformiad amgylcheddol, gyda dros £12 biliwn o fuddsoddiad gwariant cyfalaf yng Nghymru o dan oruchwyliaeth reoleiddiol gref. Mae'r buddsoddiad £12 biliwn yma mewn gwariant cyfalaf rhwng 1989-90 a 2019-20 ac mae'n seiliedig ar brisiau 2019-20 ac yn cael ei gyfrifo gan ddefnyddio'r Mynegai Prisiau Manwerthu.

Un o'n rolau allweddol yw pennu'r pecynnau pris a gwasanaeth y mae'n rhaid i gwmnïau dŵr eu darparu dros gyfnod o bum mlynedd. Mae hyn yn cynnwys cosbau ariannol ac enw da a chymhellion i sbarduno perfformiad. Mae ein hadolygiad diweddaraf o brisiau, PR19, yn caniatáu dros £3 biliwn yng Nghymru dros y cyfnod 2020-25 i ddarparu anghenion dydd i ddydd, yn ogystal â gwasanaethau newydd a gwell. Er enghraifft, caniatwyd tua £33 miliwn i Dŵr Cymru Welsh Water i leihau gollyngiadau gwastraff i Aber Llwchwr a £97 miliwn i wella ansawdd dŵr drwy uwchraddio ei seilwaith.

Yn ogystal â hyn, mae PR19 yn cynnwys bron i £600 miliwn i Dwr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy fuddsoddi mewn gwelliannau gwasanaeth, gwydnwch a'r amgylchedd. Mae PR19 hefyd yn cynnwys £218 miliwn o fuddsoddiad i gyflawnigwaith sydd wedi'i ddynodi yn unol a'r angen o fewn Rhaglen Genedlaethol yr Amgylchedd (NEP) i Gymru. Mae'r NEP yn rhaglen allweddol sy'n canolbwyntio ar sicrhau manteision i'r amgylchedd naturiol, yn enwedig ansawdd dŵr, drwy fuddsoddi, gwella asedau, ymchwiliadau, monitro ac ymyriadau dalgylchoedd. Drwy'r NEP, nododd CNC y mesurau y mae'n rhaid i gwmnïau dŵr eu cymryd i gyfarch rhai o'r heriau mwyaf sy'n wynebu'r amgylchedd dŵr, megis llygredd yn afonydd Cymru. Nid yw Ofwat yn herio'r angen am fuddsoddiad sydd wedi'i gynnwys yn y NEP – rôl Ofwat yw craffu ar effeithlonrwydd costau cynlluniau. Fel rhan o'r NEP, bydd cwmnïau o Gymru yn buddsoddi £23.2 miliwn i wella gwydnwch dŵr a gwastraff dŵr dros y cyfnod 2020-25.

Mae arloesedd yn un othemâu allweddol PR19. Rydym yn ystyried bod arloesi'n hanfodol i rymuso cwmnïau o Gymru i ddarparu ar gyfer cwsmeriaid, yr amgylchedd a'r gymdeithas ehangach. Roeddem yn falch o weld strategaeth RainScape Dŵr Cymru Welsh Water yng nghanol Llanelli, lle mae 20% o'r ardal ddraenio drefol wedi'i dargyfeirio i gyrtsiau dŵr naturiol gan ddefnyddio seilwaith gwyrdd.

Y tu allan i'n hadolygiad o brisiau, rydym wedi ariannu gwelliannau amgylcheddol drwy ein Cronfa Arloesi. Rydym wedi sicrhau bod £200 miliwn ar gael drwy gyfres o gystadlaethau, dros y cyfnod 2020-25, i sbarduno arloesedd ac annog cwmnïau i fynd i'r afael â'r heriau mawr sy'n wynebu'r sector, gan gynnwys gwella statws ecolegol ein dŵr. Mae ein cystadlaethau hefyd yn annog cynlluniau sy'n ymateb ac yn addasu i newid hinsawdd, yr angen am wwydnwch hirdymor, darparu gwerth cyhoeddus ac archwilio cyfleoedd sy'n gysylltiedig â data agored a'r angen am arloesedd pellach. Drwy ei'n dwy gystadleuaeth 'Her Arloesedd mewn Dŵr' a'r 'Breakthrough Challenge' mae Dŵr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy wedi arwain prosiectau buddugol ac mae Phrifysgol De Cymru a Phrifysgol Caerdydd yn bartneriaid mewn timau prosiect buddugol.

Er mwyn parhau i wneud gwelliannau i'r amgylchedd, a mynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu'r sector yng Nghymru, mae angen buddsoddiad pellach. Mae gennym gyfeiriad cryf gan Lywodraeth Cymru, drwy'r datganiad polisi strategol, i gymell cwmnïau i geisio enillion effeithlonrwydd parhaus er mwyn sicrhau mwy o werth am arian. Ein rôl ni yw sicrhau bod cwmnïau'n gwario arian cwsmeriaid yn effeithlon a bod biliau'n parhau i fod yn fforddiadwy yn byr a hir dymor.

Pan fydd cwmnïau'n cyflwyno eu cynlluniau busnes fel rhan o'n proses adolygu prisiau, rydym yn gwirio ac yn herio'r cynlluniau hynny i sicrhau bod arian ar gael i wneud y buddsoddiad sydd ei angen, ac i sicrhau bod y buddsoddiad hwn yn cael ei gadw ar lefel effeithlon fel nad yw cwsmeriaid yn talu mwy na'r hyn sy'n angenrheidiol.

Yn rhannol oherwydd ein gwaith craffu, gwelwyd gostyngiad o naw y cant, cyn chwyddiant, mewn biliau dwr yng Nghymru. Cafodd y gostyngiad yma ei yrru gan ein cost cyfalaf is a'n her effeithlonrwydd. Mae cwmnïau yng Nghymru hefyd wedi ymgysylltu â'u cwsmeriaid ar fanteision tariffau cymdeithasol ac rydym yn disgwyl i 137,000 o gwsmeriaid yng Nghymru gael cymorth drwy dariff cymdeithasol a WaterSure Wales erbyn 2025.

Rydym hefyd wedi annog dulliau newydd o ymdrin â dyledion problemus. Mae Hafren Dyfrdwy wedi dweud y bydd yn cynnig 'paru taliadau' sy'n golygu bod y cwmni'n ildio dyled i gwsmeriaid sy'n gwneud taliadau rheolaidd.

Rydym yn ymwybodol iawn o'r pwysau ar gyllid cartrefi, yn enwedig ymhlith aelwydydd incwm isel a byddwn yn parhau i annog cwmnïau dŵr i fod mor effeithlon â phosibl.

Cymhellion, cosbau a chraffu

Fel rhan o'n proses adolygu prisiau, rydym yn gosod amrywiaeth o ymrwymïadau perfformiad amgylcheddol uchelgeisiol a heriol y mae'n rhaid i gwmnïau eu bodloni ac adrodd arnynt, ac sy'n cario cymhellion ariannol neu enw da cryf. Er enghraifft, mae cwmnïau o Gymru yn ymrwymo i ostyngiad o 32% mewn achosion o lygredd erbyn 2024-25, yn ogystal â gostyngiad o 32% a 25% mewn achosion o lifogydd carthffosydd mewnol ac allanol, yn y drefn honno.

Mae gan Dwr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy ymrwymïadau perfformiad pwrpasol sy'n cyfrannu at wella afonydd. Mae'r ymrwymïadau yma'n cyfeirio at fesurau megis gwella ansawdd dŵr afonydd a gwella dalgylchoedd.

Rydym yn monitro perfformiad a lefel gwariant cwmnïau yn erbyn ymrwymïadau drwy eu hadroddiadau perfformiad blynyddol ac adroddiadau penodol Ofwat. Mae hyn yn cynnwys perfformiad sy'n gysylltiedig ag iechyd eu hasedau a'u seilwaith. Lle nad yw cwmnïau'n cyrraedd eu targedau, rydym yn gosod cosbau ariannol neu enw da. Ceir rhagor o wybodaeth am berfformiad diweddar Dŵr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy yn yr atodiad.

Lle mae cwmnïau'n dangos methiant systemig mewn perthynas â'u rhwymedigaethau cyfreithiol o fewn ein cylch gwaith, rydym yn ymchwilio a gallai hyn ein harwain at gymryd camau gorfodi yn cynnwys cosbau ariannol.

Tryloywder

Er mwyn monitro'r modd y cyflawnir canlyniadau arfaethedig cwmnïau, rydym yn gofyn iddynt gyhoeddi metrigau perfformiad yn eu hadroddiadau blynyddol.

Bob blwyddyn, rydym yn defnyddio'r wybodaeth yma, ynghyd â ffynonellau data eraill, i ddeall y cynnydd y mae cwmnïau'n ei wneud ar eu hymrwymiaadau i gwsmeriaid. Rydym yn [cyhoeddi ein hasesiad o berfformiad](#) cwmnïau mewn meysydd fel llygredd, ansawdd dŵr a llifogydd carthffosydd. Mae ein hasesiad blynyddol hefyd yn cymharu perfformiad cwmnïau. Rydym yn monitro cydnerthedd ariannol cwmnïau dŵr i sicrhau y gallant ddenu buddsoddiad i ddarparu gwasanaethau hanfodol i gwsmeriaid a chyhoeddi ein canfyddiadau bob blwyddyn yn ein hadroddiad monitro cydnerthedd ariannol (ITM).

Mae'r monitro hwn yn darparu tryloywder i gwsmeriaid a rhanddeiliaid ehangach, yn ogystal â sbarduno perfformiad a sicrhau bod cwmnïau'n atebol i ni a'u cwsmeriaid. At ei gilydd, mae cwmnïau o Gymru wedi cyflawni'r rhan fwyaf o'u hymrwymiaadau perfformiad ond mae lle i wella er mwyn darparu'r lefel uchel o wasanaethau ac effeithlonrwydd cost y mae cwsmeriaid yn eu haeddu.

Mae'r data hwn hefyd yn llywio'r canlyniadau a'r ymrwymiaadau y gallai fod angen eu cynnwys yn yr adolygiad nesaf o brisiau (PR24).

Yn fwy diweddar, rydym wedi agor trafodaeth ar fanteision data agored, lle mae gan reoleiddwyr, cwsmeriaid a rhanddeiliaid ddata hygyrch a hawdd ei rhannu. Mae rhai cwmnïau, gan gynnwys Dŵr Cymru Welsh Water, eisoes yn defnyddio deallusrwydd artiffisial a data agored ond gallai'r diwydiant fynd ymhellach. Rydym yn cydnabod manteision data agored, yn enwedig wrth gyfarch heriau amgylcheddol y sector. Mae data agored hefyd yn bwysig wrth annog cwmnïau i fonitro ac adrodd ar feysydd perfformiad, gan gynnwys digwyddiadau llygredd a gollyngiadau gwastraff.

Ein hymagwedd at ansawdd dŵr a gorlifo stormydd yng Nghymru

Mae gwella ansawdd dŵr yn fater cymhleth ac amlweddol sy'n gofyn am gydweithio cryf o fewn ac ar draws y sector. Mae gwella ansawdd dŵr yn elfen allweddol o Raglen Llywodraethu Llywodraeth Cymru ac, yn unol â hynny, rydym wedi ymrwymo'n llwyr i chwarae ein rhan, gan weithio mewn partneriaeth â CNC, y Llywodraeth Cymru, diwydiant, rhanddeiliaid ehangach a'r cyhoedd i gyflawni ein nodau cyffredin.

Rydym wedi bod yn aelod craidd o dasglu Ansawdd Dŵr Afon Gwell Cymru ers ei sefydlu ym mis Mehefin 2021. Sefydlwyd y tasglu gan CNC, Llywodraeth Cymru, Ofwat, Dŵr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy i archwilio a gwerthuso'r dull presennol o reoli a rheoleiddio Gorlifo Stormydd yng Nghymru. Mae aelodaeth y tasglu wedi'i hymestyn yn ddiweddar i gynnwys CCGC ac Afonydd Cymru, y corff ymbarél ar gyfer nifer o ymddiriedolaethau Afonydd Cymru.

Mae'r tasglu wedi archwilio'r heriau rheoleiddio a chynllunio a wynebir gan y sector ac wedi edrych ar ble y mae angen gwelliannau gan gynnwys gwelliannau sy'n ychwanegol at raglenni gwaith a chamau rheoleiddio sy'n bodoli eisoes. Drwy gyd-ddylunio, mae gan y tasglu'r uchelgais gyffredinol o sicrhau gwelliannau hirdymor a chynaliadwy i ansawdd afonydd yng Nghymru.

Ar y cyd, ac ochr yn ochr â rheoleiddwyr eraill, rydym wedi cefnogi'n llawn y gwaith o ddatblygu cynlluniau rheoli draenio a gwastraff dŵr (DWMPs). Mae hwn yn gam pwysig o ran mynd i'r afael â'r niwed o orlifo stormydd gan y bydd DWMPs yn ei gwneud yn ofynnol i gwmnïau dŵr adrodd bob pum mlynedd yn erbyn nifer o amcanion cynllunio cyffredin – gan gynnwys perfformiad gorlifo stormydd a risg llygredd. Drwy'r broses a'r dull gweithredu hwn, bydd gennym well dealltwriaeth o'r materion a'r camau y mae angen i gwmnïau eu cymryd i fynd i'r afael â hwy. Gallwn hefyd sicrhau bod cwmnïau'n cael eu hariannu a'u cymell yn briodol i gyflawni'r cynlluniau hyn.

Er bod y tasglu a'r DWMPs yn canolbwyntio ar y tymor hir, rydym wedi bod yn glir bod yn rhaid i gwmnïau wneud y defnydd gorau o'r buddsoddiad a'r adnoddau sydd ar gael iddynt i wneud gwelliannau tymor byr. Bydd cwmnïau dŵr yn darparu mwy o atebion gwyrdd yn ystod y pum mlynedd nesaf. Fodd bynnag, gallai cwmnïau fynd ymhellach i gadw glaw a dŵr daear allan o garthffosydd.

Rhaid i gwmnïau hefyd ystyried eu dull o ymdrin ag ymddygiad cwsmeriaid wrth leihau rhwystrau carthffosydd gan blastigau a gwastraff nad yw'n fiogdiraddadwy, a chanolbwyntio llawer mwy ar weithredu a rheoli carthffosydd yn effeithiol er mwyn lleihau rhwystrau a gorlifo.

Rydym yn ymwybodol, er mwyn gwneud y gwelliannau amgylcheddol angenrheidiol, fod angen newid sylweddol. Rhaid i gwmnïau gyflawni'r gwelliannau arfaethedig i ollyngiadau gwastraff yn ystod y cyfnod hwn a lleihau'r defnydd o orlifo stormydd. Gan edrych ymlaen at PR24, byddwn yn gweithio'n agos gyda CNC, cwmnïau a phartneriaid allweddol i sicrhau bod cwmnïau yng Nghymru yn darparu'r gwasanaethau y mae cwsmeriaid eu heisiau a'u haeddu.

Ein hymchwiliad presennol

Ar 18 Tachwedd 2022, lansiodd ymchwiliad gennym i ganfod a yw cwmnïau'n torri amodau eu trwyddedau amgylcheddol mewn gwaith trin gwastraff. Nid oes gennym rôl o ran monitro na gorfodi trwyddedau amgylcheddol unigol, mater i CNC yw hynny. Fodd bynnag, efallai y bydd gennym rôl os yw cwmni dŵr yn torri rheolau ei drwyddedau amgylcheddol mor aml, ac yn y fath fodd, ei fod yn awgrymu y gallai'r cwmni dŵr fod yn torri gofynion cyfreithiol eraill sydd gan gwmni dŵr, a bod Ofwat yn gyfrifol am orfodi.

Mae ein hymchwiliad yn canolbwyntio ar gydymffurfiaeth cwmnïau â'r llyf i amodau triniaeth lawn (FFT) o drwyddedau gwaith trin gwastraff gwastraff. Mae FFT yn fesur o faint o wastraff y mae'n rhaid i waith trin allu ei drin ar unrhyw adeg. Os yw cyfanswm y gwastraff sy'n mynd i mewn i'r gwaith yn fwy na lefel FFT, er enghraifft yn ystod glaw trwm, bydd trwydded amgylcheddol cwmni fel arfer yn caniatáu i lifau ychwanegol gael eu dargyfeirio i danciau stormydd (os yn bodoli) nes bod y storm yn pasio. Yna gellir dychwelyd cynnwys y tanciau storm hyn i'w trin gan y gwaith.

Os yw'r storm yn hir neu'n cael ei chynnal, yna bydd y drwydded amgylcheddol yn caniatáu i'r cwmni dŵr ryddhau'r dŵr glaw newydd ychwanegol a'r dŵr gwastraff gwan i'r amgylchedd, fel arfer ar ôl triniaeth rannol drwy anheddiad gan danciau stormydd neu drwy orlifo stormydd i afon neu fôr.

Awgryma gwybodaeth newydd y mae rhai cwmnïau dŵr wedi'i rhannu ag Asiantaeth yr Amgylchedd bod cwmnïau dŵr ddim wedi bod yn trin faint o wastraff y dylent cyn ei ddargyfeirio i danciau stormydd a/neu ei ryddhau i'r amgylchedd. Os yw hyn yn wir bydd cwmnïau wedi torri amodau eu trwyddedau amgylcheddol.

Mae Ofwat yn asesu ac yn cytuno ar faint o arian y gall cwmnïau dŵr ei adennill oddi wrth eu cwsmeriaid i sicrhau y gallant gyflawni eu holl rwymedigaethau cyfreithiol, ac mae gennym rôl bwysig o ran nodi sut rydym yn disgwyl i gwmnïau dŵr gyflawni ar gyfer eu cwsmeriaid, eu cymdeithas a'r amgylchedd. Os nad yw cwmnïau'n cyflawni eu rhwymedigaethau cyfreithiol neu ein disgwyliadau polisi, rydym am ddeall pam a sut y maent yn unioni hynny.

Mae'r ymchwiliad hwn yn flaenoriaeth i Ofwat ac rydym yn gweithio cyn gynted ag y gallwn i'w gwblhau. Ar hyn o bryd rydym yn asesu gwybodaeth sydd wedi'i gyflwyno gan bob cwmni dŵr yng Nghymru a Lloegr i ddeall pa gamau y maent wedi'u cymryd, neu nad ydynt wedi'u cymryd. Rydym yn gobeithio cwblhau'r asesiad cychwynnol hwn erbyn diwedd mis Chwefror 2022 lle byddwn wedyn yn nodi'r camau nesaf. Rydym hefyd yn ymgysylltu'n agos â CNC ac Asiantaeth yr Amgylchedd wrth i ni gynnal ein hasesiad. Fel gydag ymchwiliadau o'r math hwn, gall yr amserlen newid yn dibynnu ar yr hyn yr ydym yn ei ddatgelu; a oes angen i ni gasglu rhagor o wybodaeth; a'r camau nesaf y byddwn yn penderfynu eu cymryd.

Atodiad A1: Perfformiad Dŵr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy

Sut mae'r cwmnïau'n perfformio yn erbyn eu hymrwymadau perfformiad?

Aseswyd perfformiad Dŵr Cymru Welsh Water a Hafren Dyfrdwy ar draws ymrwymadau perfformiad allweddol fel 'cyfartaledd' yn ein hadroddiad darparu gwasanaethau, sy'n cymharu'r 17 cwmni dŵr mwyaf yng Nghymru a Lloegr. Roedd y ddau gwmni ar neu'n uwch na rhai o'u targedau ymrwymiad perfformiad - fel gollwng, digwyddiadau llygredd a chydymffurfiaeth gwaith trin gwastraff.

Fodd bynnag, roedd y ddau hefyd yn is na'u targedau ymrwymiad perfformiad mewn rhai meysydd allweddol eraill megis llifogydd carthffosydd mewnol ac ymyriadau cyflenwad dŵr. Mae nifer o'r ymrwymadau perfformiad yn cynnwys taliadau ariannol i adlewyrchu a yw pob cwmni'n perfformio neu'n tanberfformio eu lefel perfformiad disgwylidig.

Ar gyfer 2020-21 derbyniodd Dŵr Cymru daliad tanberfformio o £4.524m, a fydd yn dychwelyd i gwsmeriaid yn 2022-23. Mae hyn yn cynnwys:

- Mae'r taliadau tanberfformio mwyaf yn gysylltiedig efo torriad cyflenwad, cydymffurfio ag ansawdd dŵr a llifogydd carthffosydd mewnol.
- Mae'r taliadau gorberfformio mwyaf yn gysylltiedig efo llifogydd carthffosydd allanol a digwyddiadau llygredd.
- Roedd y cwmni yn y 4ydd safle o 17 ar y mesur boddhad cwsmeriaid (CMeX), gan dderbyn taliad perfformiadol o £2 filiwn. Daeth y cwmni yn 12fed am fesur boddhad datblygwyr (DMeX), gan dderbyn taliad tanberfformio o £0.354 miliwn.

Ar gyfer 2020-21 derbyniodd Hafren daliad tanberfformio o £0.750 miliwn. Mae hyn yn cynnwys:

- Mae'r taliadau tanberfformio mwyaf yn gysylltiedig efo torriad cyflenwad a llifogydd carthffosydd mewnol
- Mae'r taliadau gorberfformio mwyaf yn gysylltiedig â nifer y pibellau plwm a ddisodlwyd a'i ymrwymiad bioamrywiaeth (hectarau a reolir ar gyfer bioamrywiaeth).
- Roedd y cwmni yn 11eg o 17 ar y mesur boddhad cwsmeriaid (CMeX), gan dderbyn taliad tanberfformio o £0.035m. Daeth y cwmni yn 4ydd am foddhad datblygwyr (DMeX), gan dderbyn taliad perfformiadol o £0.035m.

RHAGOROL O'R TAP
WONDERFUL ON TAP

severn dee

Packsaddle
Wrexham Road
Wrexham
LL14 4EH

hdymru.co.uk

Dear Committee,

Re: Water quality and sewage discharges: Invitation to give evidence to the Climate Change, Environment and Infrastructure Committee

We are grateful for the opportunity to provide evidence to the committee's inquiry into river water quality on 3rd February 2022.

Hafren Dyfrdwy serves around 108,000 customers in Mid and North-East Wales, including over 20,000 waste wastewater customers across Powys and Montgomeryshire. We are responsible for a total of 50 sewage treatment works and 50 storm overflows, all of which are monitored electronically and are fully in line with requirements. Further, we have committed to eliminating all harm our operations may cause rivers by 2030, as well as contributing positively to the environment by being Net Zero by the same date. Hafren Dyfrdwy is part of the Severn Trent Group, we offer our customers the lowest bills in Wales and England at less than £1/day.

The main points we wish to make to the committee are:

1. During the period 2020-25 Hafren Dyfrdwy's total investment on waste and environmental improvements will be nearly £17m, significant for a business of our size, equating to £200 investment per connected property. This includes £7.6m spent on improving 46km of river, including investment in flow to full treatment ('FFT') and event duration monitors (EDM) and £3.3m on waste network and treatment works enhancements, including investigations and storm overflow improvements, and compliance and pumping station maintenance
2. The latest data from Natural Resources Wales (NRW) shows that 40 percent of water bodies in Wales are at Good or better status. (The WFD only awards Good status if all 60 or so chemical, biological and physical sub-measures are at Good; in Wales 93 percent of these sub-measures achieve Good or better status.)

3. The key question is: what is stopping all rivers in Wales achieve Good status? The data from NRW (Dec 2020) shows the main causes are:

- agricultural pollution accounts for 21 percent of the reasons for failure,
- the water sector accounts for 15 percent,
- mining operations account for 14 percent,
- urban land and transport networks account for 12 percent.

(Note: in the **HD waste area, just seven percent of Reasons for Not Achieving Good Status (RNAGS) are attributable to water company operations**, and we have action already underway to reduce this to 3.5 percent)

4. There has been much focus on combined sewer overflow (CSO) spills, all sewer and sewage treatment works infrastructure has a finite capacity. Storm overflows act as 'pressure release valves' to prevent flooding of homes and businesses during wet weather through permitted discharges. The frequency of discharges from storm overflows are a function of a number of macro factors;

- Climate Change – extreme rainfall events are 30% more likely in the next decade (intensity and duration), February 2020 was the wettest on record
- Urban Creep - Big increase of impermeable areas in urban areas, in 2015 one in four front gardens had been paved over.
- New and Mis/illegal connections – Surface water from home extensions, new builds, land and highways drainage

5. The diagnosis clearly shows that water companies have action to take, but unless the issue of agricultural pollution is also addressed, health of rivers in Wales are unlikely to improve materially. The main measures we would like to see actioned are:

1. Ensuring compliance with existing environmental standards, especially for landowners receiving public subsidies.
2. Promoting low input and regenerative farming: the problem is not farming; it is intense, unsustainable farming.
3. Restoring soil health by rebuilding soil organic matter and increasing soil biology.
4. Rolling out appropriately designed and placed nature-based 'river protection strips'.
5. Encouraging the placing of livestock fencing (in conjunction with river protection strips) between farmed land and streams and rivers.

6. Furthermore, improved management of surface water drainage from highways and developments will reduce pollution run off from these areas but also reduce the burden on the combined sewer system and lead to reduced propensity for spills. Removing the automatic right to connect surface water drainage to the sewer network and legislative changes to further incentivise the use of green/blue infrastructure solutions for surface water management are potential opportunities.
7. The committee will be aware of the work that has been undertaken between Natural Resources Wales, Welsh Government, OFWAT, Consumer Council for Water, Afonydd Cymru, DCWW and Hafren Dyfrdwy.

The subsequent storm overflow roadmap forms part of a wider ambition to achieve longer term sustainable improvements to river water quality. The taskforce will be making a number of recommendations focused on; reducing visual impact, environmental regulation, network capacity, improved monitoring and stakeholder and customer engagement. We are developing a programme which augments our current plans and delivers against these recommendations, there are some other considerations.

- The principal measure by which water companies should be judged by is harm their operations cause rivers, as measured by Reasons for Not Achieving Good Status (RNAGS). To achieve the right result, it is necessary to be guided by the right measures, and that is ultimately a measure of any harm caused.
- The Welsh Government could set a national target to eliminate all harm to rivers caused by water companies by 2030 (measured by Reasons for Not Achieving Good Status, or RNAGS).
- The Welsh Government could determine strategic guidance to set potential targets for the progressive reduction in use of storm overflows, prioritising the reduction of use in environmentally sensitive areas.
- Subsequent investment needs by water companies – supported by regulators – should explore Nature Based Solutions (NBS) as their first choice to address environmental challenges. The burden of proof should effectively be reversed to requiring an explanation of why a NBS is not appropriate.
- Water companies enhance their customer engagement programmes to help customers to help themselves. Sewer blockages very often cause spills to the environment – and it is estimated that 70 percent of sewer blockages are caused by inappropriate flushing away of wet wipes, fat and other materials. Customer education programmes about what they can and cannot flush away, help customers to help themselves.

**RHAGOROL O'R TAP
WONDERFUL ON TAP**

severn dee

- Working in partnership. Tackling water management issues with local community groups, local authorities, local business and individuals ensuring land and water management actions are integrated.

We look forward to discussing these and other issues with the committee on 3 February.

Kind regards

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. Jesic'.

James Jesic
Managing Director

Annwyl Gadeirydd,

17^{eg} Ionawr 2022

Diolch am y cyfle i roi tystiolaeth i [Bwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith](#) (“y Pwyllgor”) y Senedd fel rhan o'i waith ar ansawdd dŵr a gollyngiadau carthion.

Fel cwmni, gwerthfawrogwn y ffaith bod Cymru yn enwog am ansawdd amgylcheddol ei thirwedd, afonydd a moroedd, sy'n denu ymwelwyr ac yn cefnogi ein diwydiannau allweddol. Mae cynnal yr enw da rhagorol hwn ar ran pobl Cymru yn bwysig i'n llesiant a'n llwyddiant economaidd parhaus. Fel y cwmni dŵr mwyaf yng Nghymru, rydym yn dibynnu ar amgylchedd iach – yn ein hafonydd a thu hwnt – er mwyn cynnal y gwasanaethau rydym yn eu darparu i'n cwsmeriaid. Fel y cyfryw, mae angen inni ddiogelu ein hadnoddau naturiol a sicrhau cyn lleied o effaith niweidiol â phosibl arnynt. Er bod gennym record amgylcheddol gref ac sy'n gwella, mae bob amser yn siomedig pan fo'n gwaith yn cael effaith niweidiol ar yr amgylchedd a byddwn bob amser yn ymchwilio i ddigwyddiadau o'r fath er mwyn sicrhau ein bod yn gallu dysgu unrhyw wersi a fydd yn llywio ein ffordd o weithio yn y dyfodol.

Rydym yn anelu at gyrraedd y safonau uchaf ac mae ein perfformiad a'n strategaeth amgylcheddol yn ffocws allweddol i Fwrdd annibynnol Glas Cymru. Mae ei waith yn goruchwyllo ac yn craffu ar Dŵr Cymru yn cael ei atgyfnerthu gan un o is-bwyllgorau'r Bwrdd, sef y Pwyllgor Ansawdd ac Amgylchedd, ond hefyd mae Aelodau annibynnol Glas Cymru (gan nad oes gennym gyfranddalwyr) yn dwyn y Bwrdd i gyfrif am warchod ein hasedau a darparu gwasanaeth cyhoeddus hanfodol

Rydym yn wynebu sawl her – fel y nodir isod – lle mae angen gweithio mewn partneriaeth â rheoleiddwyr, llywodraethau, cwsmeriaid a rhanddeiliaid eraill er mwyn eu hateb yn llawn. Yn yr un modd, er bod gennym ran bwysig i'w chwarae yn gwella ansawdd dŵr afonydd fel y'i cesglir gan ymchwiliad y Pwyllgor, mae'n bwysig nodi mai dim ond cyfrannu at ran o'r gwelliant y gallwn ni ei wneud, gan fod angen i welliannau mwy sylweddol gael eu cyflawni gan sectorau eraill (yn fwyaf nodedig amaethyddiaeth, rheoli tir a dŵr o fwyngloddiau, sy'n cael mwy o effaith ar lygredd afonydd a'r methiant i gyrraedd safonau ansawdd dŵr 'Da').

Wrth inni baratoi ein Cynllun Busnes ar gyfer y cyfnod buddsoddi rheoleiddiol pum mlynedd nesaf (2025-2030, sef AMP8), rydym yn anelu at ddilyn trywydd 'Tîm Cymru' gyda Cyfoeth Naturiol Cymru, Llywodraeth Cymru, Ofwat a rhanddeiliaid allweddol eraill, er mwyn datblygu rhaglen fuddsoddi sy'n gwella ein

hamgylchedd, yn cynnal ein lefelau uchel o wasanaeth ac yn fforddiadwy nid yn unig i'n cwsmeriaid presennol, ond hefyd nad yw'n creu problemau (o ran gwasanaeth a chost) i gwsmeriaid y dyfodol. Mae ansawdd dŵr afonydd yn un ffactor y mae'n rhaid inni ei ystyried wrth ddatblygu'r Cynllun Busnes hwn. Gan ystyried effaith ehangach y newid yn yr hinsawdd ar ein rhwydwaith (h.y. tywydd eithafol) a'n hymrwymiad, fel un o'r defnyddwyr ynni mwyaf yng Nghymru, i ddod yn gwmni carbon sero net erbyn 2040, ni fyddwn yn gallu datrys yr holl broblemau rydym yn eu hwynebu yn y pum mlynedd nesaf. Gan gydweithio â'n rheoleiddwyr a'r llywodraeth, fodd bynnag, rydym yn hyderus y gallwn chwarae ein rhan a gwneud cynnydd da wrth helpu i wella ansawdd dŵr afonydd ond mewn ffordd sy'n gymesur, yn effeithiol ac am gost sy'n dderbyniol i'n cwsmeriaid.

Cyn ein tystiolaeth lafar, darparwn y cyflwyniad ysgrifenedig canlynol ac rydym yn fwy na pharod i ymateb i unrhyw bwyntiau eraill y gall yr Aelodau fod am eu codi yn y sesiwn casglu tystiolaeth ar 3 Chwefror 2022.

Dŵr Cymru – cefndir

Dŵr Cymru yw'r ymgymerwr dŵr a charthffosiaeth statudol sy'n cyflenwi mwy na thair miliwn o bobl yng Nghymru a rhai rhannau cyffiniol o Loegr. Hwyrach y byddwch yn ymwybodol mai ni yw'r unig gwmni dŵr nid er elw yng Nghymru a Lloegr ac am nad oes gennym unrhyw gyfranddalwyr, defnyddir unrhyw wargedau ariannol er budd cwsmeriaid Dŵr Cymru. Caiff ein hasedau a'n buddsoddiad cyfalaf eu hariannu gan fondiau a gwargedau ariannol a gedwir, ac mae'r model gweithredu hwn wedi ein galluogi i fuddsoddi £440 miliwn dros yr 20 mlynedd diwethaf (arian a fyddai wedi mynd i gyfranddalwyr yn y rhan fwyaf o gwmnïau dŵr eraill) mewn cyflymu buddsoddiadau, cadw biliau'n fforddiadwy a helpu mwy o gwsmeriaid i dalu eu biliau nag unrhyw gwmni dŵr arall.

Gweithredwn fusnes hynod ddwys o ran cyfalaf â sail asedau gwerth £30 biliwn sy'n ein galluogi i ddarparu gwasanaethau hanfodol i ddiogelu iechyd y cyhoedd. Mae sail asedau mor eang yn golygu ein bod ar hyn o bryd yn buddsoddi tua £1 filiwn y dydd yn ein rhwydwaith ac rydym yn buddsoddi £1.8 biliwn dros y 5 mlynedd hyd at 2025 yn ein gwasanaethau dŵr a dŵr gwastraff a hefyd wneud popeth y gallwn i gadw biliau mor fforddiadwy â phosibl i gwsmeriaid.

Ein rhwydwaith dŵr gwastraff

Ardal weithredu Dŵr Cymru yw'r drydedd fwyaf o blith y cwmnïau dŵr gwastraff yng Nghymru a Lloegr. Gan ein bod yn gweithredu yng nghefn gwlad yn bennaf, mae gennym nifer anghymesur o fawr o asedau dŵr gwastraff bach, y mae llawer ohonynt yn anghysbell. Rydym yn gweithredu mwy nag 830 o weithfeydd trin dŵr gwastraff, dros 36,000 cilomedr o garthffosydd a thua 2,500 o Orlifiannau Carthffosydd Cyfun. Cafodd y rhan fwyaf o'r asedau hyn eu hadeiladu yn y ganrif ddiwethaf; ein gweithfeydd trin carthion arfordirol yw'r asedau dŵr gwastraff mwyaf newydd a gafodd eu hadeiladu yn y 1990au a dechrau'r 2000au a gwnaeth trosglwyddo gorsafoedd pwmpio a charthffosydd preifat yn 2011 i Dŵr Cymru gwblhau'r darlun hwnnw.

Her allweddol i ni – fel cwmnïau dŵr eraill – yw sicrhau bod ein gwaith yn cael cyn lleied o effaith â phosibl ar afonydd, moroedd a'r amgylchedd ehangach. Mae ein hól troed amgylcheddol yn eang ac rydym yn cymryd y cyfrifoldeb hwn o ddifrif, gan fuddsoddi £807 miliwn mewn gwella ein hasedau dŵr gwastraff yn ystod ein cynllun buddsoddi presennol (2020-25). Ategir y cynllun buddsoddi cyffredinol hwn gan Raglen Amgylcheddol Genedlaethol benodol, wedi'i datblygu ar y cyd â'n rheoleiddwyr amgylcheddol (Cyfoeth Naturiol Cymru) fel ein bod yn cyflawni'r amcanion sector benodol a'r amcanion polisi a deddfwriaethol ehangach sydd wedi'u

pennu gan Lywodraeth Cymru. Caiff ein cynlluniau buddsoddi, targedau perfformiad a faint o refeniw y gallwn ei godi oddi wrth ein cwsmeriaid eu rheoleiddio a'u cymeradwyo gan Ofwat.

Yn ein hardal weithredu, mae'r buddsoddiad hwn yn cael ei lywio gan nodweddion arbennig ein hardal weithredu, sy'n ein gwneud yn wahanol i gwmnïau dŵr a charthffosiaeth eraill, a dylid hefyd gofio hyn wrth ystyried sut rydym yn cynnal ein sail asedau, ac yn arbennig sut rydym yn darparu ein gwasanaethau dŵr gwastraff:

- nodweddir ein hardal weithredu gan arfordir cymharol hir (tua 15% o arfordir Prydain Fawr), sydd â goblygiadau i'n costau trin dŵr gwastraff;
- cafodd y gweithfeydd trin dŵr gwastraff ar gyfer hanner ein cwsmeriaid sy'n byw ar hyd yr arfordir eu hadeiladu yn y cyfnod ar ôl preifateiddio ac felly fe'i hariannwyd drwy filiau cwsmeriaid (nid yw hyn yn berthnasol i gwmnïau mewndirol ar y cyfan nad oedd angen iddynt wneud buddsoddiad o'r fath ar ôl i'r sector dŵr gael ei breifateiddio);
- gweithredwn mewn sawl ardal nodedig, wledig, fynyddig a phrin ei phoblogaeth, sy'n golygu mwy o asedau (e.e. gweithfeydd trin a hyd pibellau) fesul cwsmer;
- mae cryn nifer o draethau ymdrochi dynodedig ar hyd arfordir hir Cymru, sy'n golygu lefelau trwyddedu llym ar gyfer trin dŵr gwastraff;
- gan fod llawer o weithfeydd trin dŵr gwastraff llai o faint, mae rhaglenni i gyflawni gwaith uwchraddio amgylcheddol, megis y gallu i gael gwared ar ffosfforws, yn ddrutach ac yn peri heriau technegol i weithfeydd bach yng nghefn gwlad.

Gyda'i gilydd mae'r nodweddion hyn yn creu set unigryw o heriau wrth ddarparu gwasanaethau dŵr gwastraff o ansawdd uchel i'n cwsmeriaid. Fodd bynnag, mae'r heriau hyn hyd yn oed yn fwy cymhleth o ystyried y ffocws cynyddol ymhlith cwsmeriaid a rheoleiddwyr ar faterion amgylcheddol, ond hefyd yr heriau hinsoddol ac economaidd-gymdeithasol ehangach a wynebwn heddiw fel cwmni. Mae'r rhain yn cynnwys:

- **newid yn yr hinsawdd;** gyda stormydd a glaw mwy dwys oherwydd y newid yn yr hinsawdd, mae faint o ddŵr ffo sy'n draenio o ardaloedd anhydraid i mewn i'n rhwydwaith yn cynyddu. Yn aml, gall hyn fod yn drech na'n hasedau traddodiadol na chawsant eu cynllunio i ymdopi â phatrymau tywydd mor eithafol;
- **newid yn yr hinsawdd – llai o law dros yr haf;** gwelir llif afonydd yn lleihau yn ystod cyfnodau sych sy'n ei gwneud yn fwy anodd iddynt amsugno'r elifion sydd wedi'u trin ar gyfer ein gweithfeydd trin carthion a pharhau i gyflawni eu hamcanion ansawdd amgylcheddol;
- **twf yn y boblogaeth;** mae'r boblogaeth wedi tyfu'n sylweddol sy'n golygu bod mwy o ddŵr gwastraff yn mynd i mewn i'n carthffosydd nawr nag erioed; mae llawer o'n gweithfeydd yn ardaloedd cefn gwlad y gogledd a'r gorllewin yn gweld amrywiadau mawr iawn o ran y boblogaeth yn sgil ymwelwyr ac ail gartrefi.
- **mwy o ddefnydd** – mae safonau uwch bywyd modern ac argaeledd cyfarpar mwy traddodiadol a moethus yn ein cartrefi yn golygu bod cwsmeriaid bellach yn defnyddio mwy o ddŵr nag erioed sydd eto yn ychwanegu at y dŵr gwastraff sydd eisoes yn ein carthffosydd;
- **ymlusgo trefol** - wrth i drefi a dinasoedd ddatblygu, mae llai o fannau gwyrdd i'w cael bellach i amsugno dŵr wyneb. Yn aml mae'r dŵr wyneb hwn yn mynd i mewn i'n carthffosydd ac yn rhedeg yn gyflym i ffwrdd o arwynebau caled o'r fath pan fo'n glawio. Yn aml mae Awdurdodau Lleol yn

gwneud newidiadau i systemau draenio priffyrdd a strydoedd heb ymgynghori â'r cwmni dŵr ac mae hyn yn medru ychwanegu at y lefelau yn ein carthffosiaeth.

Ein perfformiad

Dros y misoedd diwethaf, bu cryn ddiddordeb yn ansawdd dŵr afonydd gan fod amgylchedd dŵr o ansawdd uchel yn hanfodol i gefnogi ecosystem iach. Bu ein rôl yn hyn o beth - ac yn arbennig, ein Gorfliannau Stormydd Cyfun - o dan y chwyddwydr ac mae'n bwysig, er bod gwelliannau a buddsoddi hirdymor yn angenrheidiol, ein bod hefyd am osod hyn yng nghyd-destun ein perfformiad a'r angen i weithio gyda sectorau eraill i wella ansawdd dŵr afonydd.

Gweithfeydd trin dŵr gwastraff: mae perfformiad ein gweithfeydd trin dŵr gwastraff yn hollbwysig er mwyn sicrhau bod y dŵr gwastraff a ddychwelwn i afonydd, nentydd a'r môr o'r ansawdd uchaf. Mae ein rheoleiddwyr amgylcheddol (Cyfoeth Naturiol Cymru ac Asiantaeth yr Amgylchedd) yn rhoi 'trwydded gwaredu' ar gyfer pob safle, sy'n gosod y safon ar gyfer y ffordd mae angen i'r dŵr gwastraff gael ei drin cyn y gall ddychwelyd i'r amgylchedd ac mae bron 99% o ddŵr gwastraff bellach yn cael ei drin i'r safonau a bennir gan y trwyddedau hyn. Rhan allweddol o hyn yw gwaredu ffosfforws mewn dŵr gwastraff ac rydym wedi buddsoddi £56 miliwn i leihau faint o ffosfforws a ryddhawyd o 14 o weithfeydd trin dŵr gwastraff rhwng 2015 a 2020 a buddsoddi £70 miliwn arall yn y pum mlynedd hyd at 2025 yn 19 o'n gweithfeydd trin. Fodd bynnag, mae buddsoddiad o'r fath hefyd yn cynyddu ein costau gweithredu, yn ariannol ac o ran carbon – mae ein rhaglen gwaredu ffosfforws yn unig ar gyfer 2015-20 wedi cynyddu ein costau gweithredu dros £1 filiwn y flwyddyn, a gall y rhan fwyaf o hynny gael ei briodoli i fwy o ynni, defnydd o gemegau a thrin biosolidau, sydd i gyd yn cynyddu ein hól troed carbon.

Llygredd: gall problemau gyda charthffosydd a gorsafoedd pwmpio (megis blociadau neu gwympiadau mewn carthffosydd) yn aml achosi llygredd a all niweidio'r amgylchedd lleol yn cynnwys afonydd. Caiff y digwyddiadau hyn eu categoreiddio gan ein rheoleiddwyr amgylcheddol, gyda phob digwyddiad yn amrywio o gategori 1 (difrifol) i gategori 3 (llai difrifol). Ni oedd un o'r cwmnïau gwaethaf o ran perfformiad ddegawd yn ôl, ond rydym bellach yn un o'r cwmnïau gorau o ran nifer y digwyddiadau o lygredd. Yn 2020, cafodd 80% o'r llygredd ei achosi gan flociadau ac mae 74% o'r digwyddiadau o lygredd bellach yn cael eu hachosi gan drydydd partion - nid ein hasedau ni - yn gwaredu eitemau amhriodol mewn toiledau a charthffosydd sydd wedyn yn achosi blociadau.

Gorfliannau Stormydd Cyfun: gorfliannau yw'r rhain sy'n rhan o'r garthffos neu'r orsaf bwmpio i ryddhau dŵr gwastraff er mwyn atal carthffosydd a gweithfeydd trin rhag cael eu gorlethu yn ystod cyfnodau o law trwm a llifo i mewn i eiddo cwsmeriaid. Gan fod y rhan fwyaf o'r rhwydwaith carthffosydd yng Nghymru wedi'i hadeiladu cyn y 1970au, mae'n 'gyfun', gan gymryd dŵr glaw a dŵr gwastraff. Rhaid i'r system yng Nghymru weithredu mewn amodau hinsoddol sy'n wlypach na chyfartaledd y DU, ac felly mae gennym rai o'r niferoedd uchaf o'r gorfliannau hyn am bob 1,000km o garthffos yn y diwydiant.

Caiff y gollyngiadau o'r gorfliannau hyn eu rheoleiddio drwy drwyddedau a roddir gan ein rheoleiddwyr amgylcheddol ond gwyddom fod angen inni ddeall yn well sut maent yn perfformio. Dyma pam rydym wedi arwain y diwydiant o ran buddsoddi dros £10.5 miliwn mewn gosod dyfeisiau monitro Monitro Hyd Digwyddiad ar fwy na 99% o'n gorfliannau. Mae'r dyfeisiau monitro hyn yn dweud wrthym pryd mae gorfliannau wedi gollwng ac am faint, sy'n ein helpu i wella ein dealltwriaeth o sut mae ein hasedau yn perfformio a bydd yn llywio ein gwaith a'n buddsoddiadau yn y dyfodol. Cyhoeddwn yr holl ddata hyn ar

ein gwefan ac rydym hefyd yn darparu Gwasanaeth Rhybuddio Amser Real ar gyfer gorlifiannau drwy gydol y flwyddyn ar 30 o safleoedd ymdrochi yng Nghymru sy'n darparu gwybodaeth amser real i ddefnyddwyr cofrestredig pan fydd gorlifiannau yn dechrau gweithredu ac yn stopio. Darparwn y gwasanaeth hwn yn wirfoddol i reolwyr traethau, megis yr Awdurdod Lleol a Surfers Against Sewage ar gyfer ei wefan a'i ap Safer Seas Service - a chaiff rhybuddion eu hanfon i Cyfoeth Naturiol Cymru hefyd.

Yn ei ddata diweddaraf, mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn amcangyfrif bod gorlifiannau yn rheswm tebygol neu bendant am beidio â chyflawni statws da mewn 4.6% o gyrff dŵr. Fodd bynnag, er bod gorlifiannau yn gweithredu'n bennaf fel y'u dyluniwyd ac y'u trwyddedwyd, gallant ollwng yn amlach oherwydd y canlynol:

- gorlwytho hydrologig o lifau cynyddu ers i'r garthffos gael ei dylunio'n wreiddiol. Gall hyn gael ei achosi gan y canlynol: o ganlyniad i gysylltu arwynebau anhydraid ychwanegol â'r rhwydwaith carthffosiaeth (twf mewn tai/busnesau a phan osodir pafin dros ardaloedd hydraid); mwy o law yn gyffredinol a glaw mwy dwys oherwydd newid yn yr hinsawdd; mwy o boblogaeth wedi'i gysylltu â'r rhwydwaith carthffosydd; problemau gyda'r rhwydwaith (e.e. siltio ac ymdreiddio) – gwaethygir hyn i gyd o ystyried natur 'gyfun' ein carthffosydd sydd yn aml angen cario dŵr wyneb a dŵr gwastraff;
- cam-gysylltu systemau draenio tir megis o dir fferm ond hefyd ymdreiddio i mewn i'r rhwydwaith carthffosydd, lle mae dŵr yn mynd i mewn i'r rhwydwaith carthffosydd drwy graciau neu uniadau sydd wedi dod yn rhydd yn y bibellwaith;
- blociadau (dros 20,000) a achosir gan eitemau 'na ellir eu fflysio' y mae cwsmeriaid yn eu gwaredu i garthffosydd (e.e. weips gwlyb neu olew coginio). Rydym yn cynnal ymgyrch newid ymddygiad bob blwyddyn i addysgu cwsmeriaid i fod yn fwy gofalus pan fyddant yn fflysio neu'n taflu rhywbeth mewn ymgeis i leihau'r gost flynyddol o £7 miliwn yn clirio 2,000 o flociadau y mis yn ein carthffosydd;
- carthffosydd yn dymchwel a'r system garthffosydd yn dirywio

Gallai'r gwaith o gael gwared ar ein holl orlifiannau carthffosydd cyfun a dileu gollyngiadau ofyn am ddyblygu ein holl rwydwaith carthffosydd presennol bron, a chostio rhwng £9 a £14 biliwn yn ôl yr amcangyfrifon (i gymharu hyn, mae ein buddsoddiad cyfan yn ein holl wasanaethau yn costio £1.8 biliwn rhwng 2020 a 2025) a byddai'n cynyddu biliau cwsmeriaid yn sylweddol – gan ychwanegu cannoedd o bunnoedd at fil pob cwsmer. Mae ceisio lleihau "gollyngiadau" mewn ffyrdd traddodiadol megis adeiladu tanciau storio concriid mawr i gadw'r dŵr yn ôl yn defnyddio cryn garbon, gall achosi mwy o arogl gwael ac mae'n anodd ei addasu i hinsawdd sy'n newid.

Ein heffaith ar ansawdd dŵr afonydd

Mae ein buddsoddiad dros yr 20 mlynedd diwethaf a'r cydweithio â rhanddeiliaid wedi chwarae rôl allweddol yn sicrhau bod 39.22% o gyrff dŵr Cymru yn cael eu hystyried yn 'Statws Ecolegol Da neu Uchel' (o gymharu ag 16% yn Lloegr) yn ôl asesiad Cyfoeth Naturiol Cymru o dan y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr yn 2021.

Fel cwmni a berchenogir ar ran cwsmeriaid, mae'n hanfodol bod unrhyw fuddsoddiad a wnawn yn seiliedig ar dystiolaeth ac wrth baratoi ein Cynllun Busnes cyfredol (2020-25), gwnaethom ddatblygu ein rhaglen ymchwil fwyaf erioed i sicrhau ein bod yn gallu deall effaith ein gwaith a lle mae angen inni dargedu unrhyw fuddsoddiad.

Ategir hyn hefyd gan ymchwil ehangach i ansawdd ein dyfroedd mewndirol ac mae ymchwil ddiweddaraf Cyfoeth Naturiol Cymru [2020] yn dangos nad ni yw prif achos methiant cyrff dŵr i gyflawni 'statws ecolegol da'. Gall nifer o sectorau eraill gael eu nodi i helpu i wella ansawdd dŵr afonydd yn cynnwys y canlynol: dyfroedd mwynloddio, rheoli da byw, rheoli tir, ystadau diwydiannol, gollyngiadau carthffosydd bach (preifat), cam-gysylltu systemau draenio, draenio dŵr wyneb o ardal ddatblygedig a storio - slyri, tanwydd, olew a chemegau.

Felly ni allwn wella ansawdd dŵr afonydd ar ein pen ein hunain. Dangosir yr angen i fynd ati i wella ansawdd dŵr afonydd mewn ffordd gydweithredol aml-sectoraidd gan y gwaith modelu ansawdd dŵr System Gwybodaeth Graffigol Dosrannu Ffynonellau (SAGIS) rydym wedi'i wneud ar afon Gwy ac Ardaloedd Cadwraeth Arbennig dŵr croyw eraill yng Nghymru. Mae'r system hon, a ddatblygwyd ac a ddefnyddir gan reoleiddwyr a'r diwydiant ehangach, wedi ein galluogi i greu cynrychioliad rhithiol o afon Gwy. Cymera fewnbynnau data o wahanol ffynonellau a sectorau a noda gyfran y ffofforws o bob un. Mae'r model yn ein galluogi i brofi gwelliannau arfaethedig yng gollyngiadau ein gweithfeydd trin carthion er mwyn nodi eu heffaith ar ansawdd dŵr yn yr afon. Mae gwaith modelu SAGIS ar afon Gwy wedi dangos bod ein hasedau yn cyfrif am ryw draean o'r ffoffadau yn yr afon, ac mai amaethyddiaeth a rheoli tir yw'r brif ffynhonnell (amlygwyd hyn yn yr adroddiad 'Ansawdd Dŵr mewn Afonydd' a gyhoeddwyd gan Bwyllgor Archwilio Amgylcheddol Tŷ'r Cyffredin – Ionawr 2022). Rydym yn gweithio ar gwblhau gwaith modelu tebyg yn ystod 2022 ar gyfer yr wyth afon arall mewn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig yng Nghymru p'un a ydynt yn methu â chyrraedd y safon ai peidio.

Sut rydym yn ymateb

Serch hynny, gwyddom fod ein hasedau yn gallu effeithio ar ansawdd dŵr afonydd ac mae ymchwil Cyfoeth Naturiol Cymru yn amcangyfrif nad yw 22.5% o gyrff dŵr unigryw yng Nghymru yn cyflawni 'Statws Da' neu mae'n bosibl na fyddant yn cyflawni hynny oherwydd effaith ein gweithrediadau. Mae sawl rheswm dros hyn ond mae a wnelo'r prif achosion â'r lefelau uchel o ffofforws neu amonia mewn afonydd (sgil-gynnyrch dŵr gwastraff) neu lygredd gwasgaredig (gall gorlifiannau gynyddu faint o lygryddion a geir yn y corff dŵr derbyn). Y data hyn a ddefnyddiwn mewn partneriaeth â'n rheoleiddwyr amgylcheddol i bennu natur buddsoddiad ein Rhaglen Amgylcheddol Genedlaethol 5 mlynedd. Mae hyn yn cynnwys cryn dipyn o waith monitro ac ymchwilio pellach er mwyn helpu i symud ein dealltwriaeth o'r gollyngiadau hynny yr amheuir eu bod yn achosi niwed, i gadarnhau hynny neu gael gwared arnynt, gyda thua 5-10% o'r rhaglen fel rheol yn cael ei wario ar waith ymchwil a gwyddoniaeth bellach.

Rydym yn ymrwymedig i chwarae rhan bwysig i helpu mwy o afonydd Cymru i gyflawni Statws Ecolegol Da (fel y'i nodir yng Nghyfarwyddeb Fframwaith Cymru) ac mae hyn yn sbardun allweddol yn ein Rhaglen Amgylcheddol Genedlaethol bresennol gyda £250 miliwn i'w fuddsoddi rhwng 2020 a 2025. Mae'r gwaith hwn yn cynnwys y canlynol:

- **ymyriadau pwrpasol i ostwng lefelau ffoffadau:** Lle mae tystiolaeth glir bod ein hasedau yn effeithio ar afonydd lleol, bydd ein buddsoddiadau yn sicrhau ein bod yn chwarae ein rhan i fynd i'r afael â'r mater hwn. Er enghraifft, rydym yn buddsoddi £70 miliwn dros y pum mlynedd nesaf i waredu mwy o ffofforws mewn gweithfeydd trin dŵr gwastraff yn yr ardal a wasanaethwn.
- **cydweithio a rhannu gwersi â rhanddeiliaid allweddol eraill:** gyda chynifer o sectorau yn aml yn dylanwadu ar ansawdd dŵr afonydd, gall weithiau fod yn anodd cael un cynllun clir i wneud gwelliannau. Nid yw pob sector wedi'i gymell i gydweithio na gwella ac weithiau gall camau

gweithredu flaenoriaethu cyfleustra byrdymor dros yr effaith hirdymor. Ceir astudiaeth achos ar gyfer goresgyn hyn wrth ddatblygu Cynllun Rheoli Maethynnau Afon Gwy a luniwyd gyntaf gan Asiantaeth yr Amgylchedd a Natural England yn 2014, gan gydnabod y targedau gofynnol o ran ffosfforws i'w cyflawni drwy weithgareddau nifer o sefydliadau a sectorau gwahanol yn cydweithio (rheoleiddwyr amgylcheddol, cyrff cynghorau, sefydliadau trydydd sector a Dŵr Cymru) oherwydd ni all sefydliad na sector unigol ddatrys y broblem o ran ffosffadau ar ei ben ei hun. Bu trywydd o'r fath yn hanfodol er mwyn ein galluogi i nodi a blaenoriaethu ein buddsoddiad yn yr ardal hon gyda chefnogaeth Bwrdd Rheoli Maethynnau Afon Gwy Cyngor Swydd Henffordd - un o'r unig gyrff sydd â chyfrifoldebau ar draws y ffin ar hyn o bryd. Datblygir trywydd cydweithredol tebyg ar gyfer afonydd mewn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig eraill yng Nghymru a byddwn yn cefnogi'r gwaith hwn.

- **cynlluniau arloesol i gyflwyno atebion carbon isel yn seiliedig ar natur i wella ansawdd dŵr afonydd a gwrthbwysu effaith datblygiadau:** rydym yn gweithio gyda Sefydliad Gwy ac Wysg a Chyngor Henffordd i gefnogi mesurau i waredu ffosfforws ychwanegol o'n helifion wedi'u trin uwchlaw'r hyn sy'n ofynnol o dan eu trwyddedau drwy sefydlu safleoedd trin gwlyptiroedd carbon isel a fydd yn gwrthbwysu effaith datblygiadau. Bydd y rhain ar ffurf cyfres o byllau rhyng-gysylltiedig sy'n darparu proses hidlo naturiol i wella ymhellach ansawdd dŵr a ddychwelir i'r afon drwy waredu llygryddion a maethynnau nad oes eu heisiau (e.e. amonia, nitrogen a ffosfforws) yn naturiol wrth hefyd wella bioamrywiaeth leol. Dechreuir adeiladu'r safle cyntaf ym mis Ionawr 2022 ac mae wedi'i gynllunio i wrthbwysu effaith datblygiadau a chyflawni gwelliant net i ansawdd dŵr. Hefyd, rydym yn bwriadu mynd ar drywydd atebion tebyg yn seiliedig ar natur wrth ymdrin â gorlifiannau sy'n gollwng cryn dipyn, ac yn ddiweddar cawsom gymeradwyaeth gan Cyfoeth Naturiol Cymru i ddechrau adeiladu cyfleuster o'r fath ym Mhont-y-felin, ger Pontypŵl.
- **buddsoddiad yn seiliedig ar dystiolaeth i leihau'r ddibyniaeth ar orlifiannau carthffosydd cyfun:** rydym wedi datblygu strategaeth newydd ar gyfer gorlifiannau sy'n nodi ein huchelgais i leihau ymhellach y ddibyniaeth ar orlifiannau o'r rhwydwaith carthffosydd. Fel rhan o hyn buddsoddir dros £100 miliwn rhwng nawr a 2025 i sicrhau lleihad cyson mewn unrhyw effaith andwyol a achosir gan orlifiannau ar ein hafonydd a'n moroedd. Byddwn yn blaenoriaethu'r rhai sy'n cael yr effaith fwyaf sylweddol ar ansawdd dŵr. Yn y tymor hwy, rydym yn gweithio mewn partneriaeth i lunio Map Gorlifiannau i Gymru (a gaiff ei lunio ar y cyd gan Lywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Ofwat, Hafren Dyfrdwy a Dŵr Cymru) a'r nod yw sicrhau bod rôl gorlifiannau yng Nghymru yn cael ei deall, ei gwella, ac yn addas ar gyfer yr 21ain ganrif a'r heriau a wynebwn. Hefyd, rydym yn datblygu ein Cynllun Rheoli Dŵr Gwastraff a Draenio cynhwysfawr cyntaf erioed sy'n ystyried sut y gallwn weithio mewn partneriaeth â rhanddeiliaid i leihau'r perygl o lifogydd a'n heffaith ar yr amgylchedd rhwng nawr a 2050.

Er bod y ffactorau sy'n effeithio ar ansawdd dŵr yn bellgyrhaeddol ac yn amrywio o fewn dalgylchoedd, rydym yn llwyr ymwybodol bod y cyhoedd yn pryderu fwyfwy am y defnydd o orlifiannau. Fodd bynnag, ni ddylai'r gwaith dan sylw i leihau ein dibyniaeth ar orlifiannau gael ei danamcangyfrif o ystyried bod y rhan helaeth o'n rhwydwaith carthffosydd yn 'gyfun'. Mae hyn yn golygu mai dim ond un bibell sydd fel arfer sy'n casglu dŵr glaw sy'n rhedeg oddi ar gwteri, draeniau a ffyrdd yn ogystal â'r dŵr gwastraff o

gartrefi a busnesau. Mae hyn yn lleihau capasiti ein rhwydwaith ac yn effeithio ar ei brif amcan – cario dŵr gwastraff.

Gwnaethom lawn gefnogi Safonau Statudol Llywodraeth Cymru ar gyfer Systemau Draenio Cynaliadwy a gyflwynwyd yn 2016 (sicrhau bod datblygiadau newydd yn dilyn arfer dda gan ddefnyddio dull draenio cynaliadwy (SuDS)) oherwydd mae hyn wedi lleihau faint o ddŵr wyneb sy'n mynd i mewn i'n rhwydwaith carthffosydd o ddatblygiadau newydd o gymharu â'r hyn oedd ar waith cynt. Gwnaethom hefyd gefnogi Llywodraeth Cymru pan gychwynnodd atodlen 3 i'r Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr a ddaeth i rym ym mis Ionawr 2019.

Dangosir gwir faint yr her sydd ynghlwm wrth ôl-osod ein rhwydwaith i leihau faint o ddŵr wyneb sy'n mynd i mewn i'n carthffosydd a, lle bo modd, ei ddal, ei ailgyfeirio a'i arafu, gan y buddsoddiad yn ein cynllun SuDS ôl-osod llwyddiannus (sef 'GlawLif') yn Llanelli a Thre-gŵyr. I helpu i leihau llifogydd a gwella ansawdd dŵr yn Aber Afon Llŵchwr (y gwnaeth gorlifiannau yn gweithredu'n amlach na'r hyn a fwriadwyd effeithio arno, a achoswyd yn ei dro am fod Llanelli yn gweld bron cymaint o ddŵr storm yn ei rhwydwaith ag Abertawe, sydd â theirgwaith yn fwy o eiddo), gwnaethom fuddsoddi £115 miliwn yn y ddwy ardal rhwng 2012 a 2020, gan osod tua 14 milltir o bibellwaith a systemau draenio cyrb newydd, adeiladu twnnel newydd ychydig o dan filltir o hyd dan ddaear i greu carthffosydd dŵr glaw a phlannu bron 10,000 o blanhigion a choed mewn pantiau, planwyr a basnau. Yn sgil y prosiect gwelwyd gostyngiad o 95% yn y swm a rannwyd o orlifiannau, lleihawyd y perygl o lifogydd ac mae'n atal 1.5 miliwn m³ arall o ddŵr wyneb y flwyddyn rhag mynd i mewn i'r rhwydwaith.

Rydym hefyd wedi gweithio mewn partneriaeth â Chyngor Caerdydd a Cyfoeth Naturiol Cymru ar gynllun tebyg, sef Grangetown Werddach, gan gyfrannu £1 filiwn i gael gwared ar fwy na 40,000m³ o ddŵr glaw bob blwyddyn rhag mynd i mewn i'r rhwydwaith carthffosydd cyfun fel rhan o brosiect adfywio trefol Grangetown, Caerdydd. Mae'r cynlluniau hyn yn dangos nad oes 'ateb cyflym' nac 'ateb hawdd' i leihau ein dibyniaeth ar orlifiannau yn y byrdymor oherwydd bydd yn gofyn am gryn fuddsoddiad a chydweithio. Fodd bynnag, mewn partneriaeth ag eraill, gallwn sicrhau mwy o fuddiannau i'r cymunedau a wasanaethwn na gweithio'n unigol.

Crynodeb

- Mae rhaglen fuddsoddi Dŵr Cymru ymhell ar ei hynt a fydd yn helpu i leihau effaith ei asedau a'i weithrediadau ar ansawdd dŵr afonydd. Bob pum mlynedd rydym yn gweithio gyda'n rheoleiddwyr amgylcheddol i bennu cwmpas Rhaglen Amgylcheddol Genedlaethol sydd wedi arwain at wario cannoedd o filiynau o bunnoedd o arian cwsmeriaid ar leihau gollyngiadau o weithfeydd trin, mynd i'r afael â dŵr storm, gorlifiannau a gollyngiadau achlysurol eraill er mwyn gwella ansawdd dŵr yn yr ychydig gylchoedd buddsoddi busnes neu Gyfnodau Rheoli Asedau 5 mlynedd diwethaf. Rydym hefyd yn cynnal ac yn adrodd ar ymchwiliadau i bennu ble mae ein gweithrediadau yn cael effaith negyddol ar yr amgylchedd ac i helpu i lywio'r cynllun buddsoddi ar gyfer y Cyfnod Rheoli Asedau (AMP) nesaf yn 2025-30.
- Ni allwn wneud hyn ar ein pen ein hunain. Mae gweithio mewn partneriaeth (rhwng Llywodraeth Cymru, rheoleiddwyr, cwmnïau dŵr, amaethyddiaeth, priffyrdd a sectorau eraill) yn allweddol er mwyn gwella ansawdd dŵr afonydd a diogelu rhag llifogydd yn yr hirdymor. Er enghraifft, rhaid cael gwared ar ddŵr wyneb o'r rhwydwaith carthffosydd er mwyn lleihau gollyngiadau o'r

rhwydwaith ac adfer ei allu i ateb y galw yn y dyfodol. I gyflawni hyn bydd angen gweithio mewn partneriaeth gryn dipyn ag awdurdodau lleol a chyllid.

- Mae'r gwaith sydd ei angen i wella ansawdd dŵr afonydd yn brosiect hirdymor ac mae'n gofyn am gefnogaeth rheoleiddwyr a'r llywodraeth, yn debyg i'r buddsoddiad o 20 mlynedd a wnaed i wella ein dyfroedd arfordirol. I helpu i sicrhau bod gan Gymru bellach draean o'r Baneri Glas yn y DU er mai dim ond 15% o arfordir Prydain Fawr sydd yma (gyda 100% o ddyfroedd ymdrochi bellach yn bodloni gofynion o gymharu â 12% yn 1990), bu'n rhaid inni fuddsoddi dros £1 biliwn dros AMPau 5 mlynedd dilynol i sicrhau ein bod yn cadw biliau'n fforddiadwy hyd at 2010 ac rydym wedi parhau i fuddsoddi arian ein cwsmeriaid ers hynny. Gall fod angen lefelau tebyg o fuddsoddi ar draws sawl sector yn y degawd nesaf ac yn y tymor hwy i gyflawni amcanion ansawdd dŵr afonydd neu ddatblygu dyfroedd ymdrochi mewndirol newydd mewn ffordd sy'n gydnaws â'n hamcanion di-garbon, er mwyn cynnal y safonau hyn.
- Gall cwsmeriaid helpu i wella ansawdd dŵr afonydd drwy beidio â fflysio weips gwlyb a bod yn ymwybodol o'r hyn sydd yn cael ei fflysio i mewn i'r draeniau lleol sydd yn aml yn cysylltu gyda dyfrffyrdd (sydd yn medru golygu bod ffosffadau neu lanedyddion tra'n golchi ceir yn medru mynd yn syth i mewn i'r afonydd). Gan adeiladu ar ein hymgyrch 'Stop Cyn Creu Bloc', mae angen inni drawsnewid dealltwriaeth y cyhoedd o ddŵr a'r amgylchedd dŵr, gyda ffocws penodol ar addysg, gwybodaeth a chymorth i newid ymddygiad. Cefnogwn a disgwyliwn gamau nesaf cynnig Llywodraeth Cymru i wahardd plastig defnydd untro oherwydd bydd hyn yn helpu i gyfyngu ar weips a deunydd arall 'na ellir ei fflysio' a gaiff eu fflysio. Mae hyn yn allweddol er mwyn lleihau faint o sbwriel sy'n mynd i mewn i'r rhwydwaith carthffosydd, gan achosi blociadau a llygru'r amgylchedd dŵr.

Mae hyn oll yn creu cyfle i ddilyn trywydd 'gorau chwarae cyd chwarae' wrth inni anelu at sicrhau bod ein Rhaglen Amgylcheddol Genedlaethol nesaf ar gyfer 2025-30 yn parhau i weithio i Gymru ac yn ein galluogi i chwarae ein rhan i ddiogelu'r amgylchedd yn ystod y 'degawd o weithredu' fel y'i disgrifiwyd gan y Prif Weinidog Mark Drakeford.

Cymerwn ein holl gyfrifoldebau o ddifrif, yn enwedig ein dyletswydd i ddiogelu'r amgylchedd ac ansawdd dŵr afonydd, ac rydym yn falch ein bod wedi ennill y radd 4* uchaf ym mis Gorffennaf 2021 ar ôl cyflawni neu ragori ar dargedau wedi'u pennu ar gyfer ein perfformiad amgylcheddol fel y'i mesurir gan ein rheoleiddwyr amgylcheddol, gan Cyfoeth Naturiol Cymru ac Asiantaeth yr Amgylchedd.

Rydym yn parhau i fod yn gwbl ymrwymedig i wneud popeth y gallwn i ddiogelu a gwella'r amgylchedd dŵr, a chaiff ein huchelgeisiau eu llywio gan ein dyhead i sicrhau y gallwn barhau i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus mor hanfodol yn wyneb heriau hinsoddol, economaidd a chymdeithasol sylweddol ond hefyd fel gwarcheidwaid amgylcheddol, ein bod yn gadael yr amgylchedd mewn gwell cyflwr i genedlaethau'r dyfodol.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'S.W.', with a horizontal line extending to the right.

Steve Wilson,

Rheolwr Gyfarwyddwr Gwasanaethau Dŵr Gwastraff Dŵr Cymru

Eitem 4.1

Y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Legislation, Justice and Constitution Committee

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
SeneddDCC@senedd.cymru
senedd.cymru/SeneddDCC
0300 200 6565

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
SeneddLJC@senedd.wales
senedd.wales/SeneddLJC
0300 200 6565

Lesley Griffiths AS

Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru,
a'r Trefnydd

21 Ionawr 2022

Annwyl Lesley,

Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Estyn Cyfnodau Trosiannol) (Diwygio) (Rhif 2) 2021

Yn ystod ein cyfarfod ar 10 Ionawr 2022 gwnaethom drafod eich llythyr dyddiedig 20 Rhagfyr 2021 ynghylch rhoi cydsyniad i Lywodraeth y DU wneud Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Estyn Cyfnodau Trosiannol) (Diwygio) (Rhif 2) 2021.

Gwnaethom nodi â phryder eich asesiad bod y Rheoliadau hyn yn "codi cwestiynau mewn perthynas â Sefydliad Masnach y Byd (WTO) a'r Cytundeb Masnach a Chydweithredu" ond eich bod yn "fodlon nad Gweinidogion Cymru sy'n atebol am y risgiau hyn."

Fel y gwyddoch, mae'n ofynnol i'r Senedd a Gweinidogion Cymru gydymffurfio â rhwymedigaethau rhyngwladol o dan y setliad datganoli a Chod Gweinidogol Llywodraeth Cymru.

Yn y Bumed Senedd, dyma a ddywedodd Jeremy Miles, y Cwnsler Cyffredinol a'r Gweinidog Pontio Ewropeaidd ar y pryd, wrth y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad a'n rhagflaenodd:

"It is inconceivable that the [Welsh] Government would recommend to the Senedd a piece of legislation that breaches international law, Chair. There's no question of that."

Felly, byddem yn croesawu eglurhad pellach ar y datganiadau a wnaed yn eich llythyr ac a ydynt yn gwyro oddi wrth y sefyllfa a nodwyd gan Lywodraeth flaenorol Cymru yn gynharach ym mhroses Ymadael yr UE i'r pwyllgor a'n rhagflaenodd.

Byddem yn ddiolchgar felly pe gallech ateb yr ymholiadau a ganlyn:

- A yw Llywodraeth Cymru o'r farn bod y Rheoliadau hyn yn torri rhwymedigaethau rhyngwladol y DU?
- A yw Llywodraeth Cymru o'r farn bod y Rheoliadau hyn yn anghyson â chytundebau rhyngwladol ac, os felly, pa rai?

- A allech gadarnhau bod eich pryderon wedi'u cyfleu i Lywodraeth y DU? Os felly, a allech fanylu ar natur y trafodaethau hynny?
- Pa ystyriaeth a roddwyd gan Lywodraeth Cymru i oblygiadau ei chefnogaeth i ddeddfwriaeth a allai fynd yn groes i rwymedigaethau rhyngwladol y DU a'i Chod Gweinidogol ei hun, sy'n nodi'n benodol gydymffurfiaeth â'r gyfraith, gan gynnwys "cyfraith rhyngwladol a rhwymedigaethau mewn cytuniadau"?

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Weinidog yr Economi, y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad, y Gweinidog Newid Hinsawdd, y Dirprwy Weinidog Iechyd Meddwl a Llesiant, a Chadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith.

Byddwn yn ddiolchgar pe gallech ymateb erbyn 1 Chwefror 2022.

Yn gywir,

Huw Irranca-Davies
Cadeirydd

Eitem 4.2

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Huw Irranca-Davies AS Cadeirydd,
Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad
Senedd Cymru

SeneddDCC@senedd.cymru

25 Ionawr 2022

Annwyl Huw,

Rheoliadau Plaladdwyr (Dirymu) (Ymadael â'r UE) 2022

Mae'r OS uchod yn dirymu deddfwriaeth uniongyrchol yr UE a ddargedwir sy'n ymwneud â phlaladdwyr, ac yn benodol, deddfwriaeth sy'n ymwneud â chynhyrchion diogelu planhigion a'r lefelau gweddillion uchaf sy'n ddiangen yng nghyfraith yr UE a ddargedwir.

Effaith yr OS yw dirymu deddfwriaeth uniongyrchol ddiangen yr UE a ddargedwir sy'n rhan o'r drefn ar gyfer rheoleiddio cynnyrch amddiffyn planhigion ("PPP") a'r lefel gweddillion uchaf ("MRL"), fel y gall y trefniadau hyn barhau i weithredu'n effeithiol ar ôl diwedd y cyfnod gweithredu. Mae'r dirymiadau hyn yn ymdrin â deddfwriaeth uniongyrchol yr UE a ddaeth i rym tuag at ddiwedd y cyfnod gweithredu (nad oedd OSau cynharach Ymadael â'r UE yn ymdrin â nhw). Dônt i rym ym Mhrydain Fawr trwy ddarpariaethau trosiannol yn OSau cynharach Ymadael â'r UE a'r cofrestrau statudol cenedlaethol. O'r herwydd, nid oes angen mwyach y deddfwriaeth uniongyrchol yr UE a ddargedwir a gaiff ei dirymu.

Mae'r OS yn ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol, ac fe'i gosodwyd gerbron Senedd y DU ar 18 Ionawr 2022 gyda dyddiad cychwyn o 4 Ebrill 2022.

Er mai egwyddor gyffredinol Llywodraeth Cymru yw y dylai cyfraith sy'n ymwneud â materion datganoledig gael eu gwneud a'u diwygio yng Nghymru, y tro hwn oherwydd aliniad polisiau y tair llywodraeth a manteision amlwg, o gofio'r pwnc, gwneud y gyfraith sy'n ymwneud â Chymru, Lloegr a'r Alban o fewn un offeryn, rwyf o'r farn nad deddfu ar wahân ar gyfer Cymru fyddai'r ffordd fwyaf priodol o sicrhau'r newidiadau angenrheidiol na chwaith y defnydd doethaf o adnoddau Llywodraeth Cymru o gofio'i blaenoriaethau eraill pwysig

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 38
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Felly, ysgrifennaf atoch i roi gwybod ichi fy mod wedi rhoi fy nghydsyniad i'r Ysgrifennydd Gwladol wneud yr OS hwn mewn perthynas â Chymru. Rwyf wedi gosod Datganiad Ysgrifenedig, sydd i'w weld yn:

<https://senedd.cymru/media/we1n1qrh/ws-ld14873-w.pdf>

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith SeneddHinsawdd@senedd.cymru a Phwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig SeneddEconomi@senedd.cymru er eu gwybodaeth.

Yn gywir

Julie James AS/MS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

Consultation response: Draft Budget 2022-202 January 2022

Introduction

We appreciate that it's out of Welsh Government's control as to when the budget can be laid, due to the UK Government's timetables, but we should highlight that this response is only a surface analysis, as we haven't had enough time to dig into the detail. If this looks to continue to the case in the forthcoming years, there are concerns that stakeholders will only be able to perform scrutiny on the 'surface' of the budget as it is a complex piece of work, and what matters most are the intention behind the spending and whether actual outcomes address the climate and nature crisis.

Tackling the climate and nature crisis

Whilst we consider the climate and nature crisis as one – both sides of which should be given equal political priority and importance – tackling them does often require different mechanisms. Some actions can help both reduce carbon and restore nature, but to declare that there is £1.8bn set for “*Wales' response to the climate and nature emergency*”, when in reality, much of that appears to be to help reduce carbon and will not have any knock on effects to benefit nature. This isn't to criticise carbon-reducing areas of spend; this is very welcome and necessary, but it would be disingenuous and misleading to describe this much being put towards nature.

The Welsh Government's press release sets out that £160m of this is revenue, with the rest all amounting to capital investment. Again, whilst this is needed – and we welcome active travel, flooding prevention (nature-based, we hope, is being prioritised although this is impossible to tell through broad BELs), and decarbonising housing – none of this will help restore nature. It is urgent we reduce our emissions but equally urgent we restore nature before it's too late to save. The helpful [budget breakdown diagram](#) from Senedd Research also highlights that spending to 'Deliver nature conservation and forestry policies and local environment improvement' amounts to less than is spent on roads, housing or flooding.

It's also unclear whether this is a way of repurposing spend that would have taken place regardless of the Senedd and Welsh Government's recognition and declaration of climate & nature emergencies; e.g. money has been spent on active travel infrastructure for some time, can this really be described accurately as money that wouldn't have been allocated without these declarations? It appears to be more of a re-labelling of existing spend, which doesn't help us to break down what has changed or been re-prioritised over the years. In addition, spending money that helps us to avoid further carbon emissions is just avoiding emissions that are not now, nor never were, sustainable. This is more about reversing and slowing down our carbon output, rather than radical systemic change across the board. We also need to ensure that spending across all MEGs translates to a sustainable and circular economy, without causing damage to nature inadvertently.

The Wales Infrastructure Investment Strategy does recognise that not all supposed 'green spend' can necessarily benefit nature, affirming: *"It is important to recognise that "green" investment is not one homogenous theme and that, in many cases, investment that is beneficial in one aspect can have negative impacts on others. For example, the planting of large mono-cultural forests is likely to be beneficial in terms of carbon sequestration but, if replacing a previously natural environment, could be damaging to biodiversity. Therefore, investment decisions need to be considered in light of the trade-offs"*.

We would urge for this to be embedded in all public decision making, to be 'mindful of the trade-offs'. For example, with £4m being put to marine energy (followed by £10m planned for the following two years), this could greatly help to reduce our carbon from non-renewable energy, but if deployed in sensitive marine habitats, could harm nature and certainly put marine wildlife at risk or under pressure, therefore attempting to help climate whilst damaging nature. We need to be extremely alive to this, so that we don't exacerbate one problem by trying to fix another.

The best examples we can find in the budget of direct spending on restoring nature are: the Nature Networks programme (which is especially welcome as it's something our members have been asking for, for some time), the Local Places for Nature

programme, investment in restoring peatland (although not enough for the scale of the task, but a good start) and Natur Am Byth, an extremely positive project of species-specific actions. The National Forest and new National Park plans are also exciting opportunities to make the most of the public and publicly managed estate, for the good of nature and people. It remains unclear how these broad BELs end up being divided between different programmes, and we'd welcome a breakdown of key programmes and which BELs they'd fall under. For example, the Access Improvement Grant for local authorities is likely under the 'Landscape and Outdoor Recreation BEL', but without a breakdown, we cannot tell if it's increased, decreased or remained at its previous level.

The complexity of the exact spend would need to be set out for us to make a call on how beneficial this investment will be for nature directly. For example, the Budget Narrative cites *"an additional £12m of revenue and a total capital investment of £57m in the National Forest and Welsh Timber Strategy up to 2024-25"* which will also *"support the creation of 30 new woodlands"*. A forest by itself may not be the most beneficial, but if done right, will do well for nature. However, this is tied up in the narrative with the Welsh Timber Strategy, which may not be so good for nature and may just be a way for Wales to exploit timber as a natural resource. So how things are done is extremely important, not just that there's money there for something in that area.

Multi-year spending

We do very much welcome the multi-year budget, and we hope this will help us to track developments consistently and would implore for the Welsh Government not to change MEGs or BELs dramatically in between budgets, so that it's easier for stakeholders – and indeed, the general public, who should be able to access such information if they wish – to analyse and track.

This should help departments and all public bodies funded by Welsh Government to plan ahead better too. We also noted: *"In addition to the unhypothecated settlement we expect to provide over £1bn in revenue grants 2022-23, including some specific funding, to support local authorities to continue to change services to respond to the nature and climate emergency."* We are keen to know if there are any parameters on how this funding is used, as it's difficult to ensure that national-level policy truly

embeds at the local authority level as it's their decisions that will have the biggest impact on nature locally for communities. We would also welcome a steer from Ministers to ensure councils are evaluating long-standing projects through a 'climate & nature emergency lens', as many have been going through the planning process for a long time and wouldn't have considered the environment as such a priority during those earlier stages. We need to re-assess all council planning decisions within these parameters (much like all roads were re-evaluated, which was very appreciated in the eNGO sector), and not rely on historic decisions made lacking this perspective. The Welsh Government did this itself with its decision on the M4 relief road, which we hugely welcomed, but situations like building on Cardiff's valuable and nature-rich Northern Meadows are still going ahead, despite Cardiff Council declaring their own nature emergency.

Specific funding lines

We've outlined some headline responses to the below funding lines:

- £5.3m revenue for forestry, alongside £9m of capital. It isn't clear how this will be allocated for woodland creation, although we hope a large amount will be benefitting nature and not just the timber industry. Ultimately, land use and its outcomes is complex, but fundamentally we want to see commitments in protecting habitats, and funding ring-fenced for restoring nature.
- Landscape & Outdoor Recreation (under the action of 'Promote and support protected landscapes, wider access to green space'), set at revenue of £12.4m for 2022/23 which is a slight increase from last year's £11.4m. This is set to stay the same for the next three years, along with £5m for capital. We'd be interested to know if this is the budget line under which the new National Park will be developed from in north-east Wales.
- The BEL for 'Marine Policy, Evidence and Funding' is set to stay the same as last year, and for the next 3 years, at £1.9m. Given the need to increase monitoring of the marine environment, and with MCZs expected to be designated at some point this term, it's worrying that the Welsh

Government doesn't anticipate marine evidence needing to increase in resource and this doesn't bode well for seeing improvements in our seas.

- The Rural Affairs MEG is set to increase, from £355m this year, to an indicative £418m for 2023/24, and £440m for 2024/25. Farming needs to be supported throughout the transition away from basic payments (by 2025) to the new Sustainable Farming Scheme. But we do query how and what the Welsh Government plans to do in the interim few years to help farmers prepare for this change. We would endorse piloting parts of the SFS as early as possible and introducing elements of it throughout the next few years so it doesn't come in just one fell swoop. And under which BEL would the future stability payments – committed to in the Labour/Plaid Coop Agreement – come out of?
- In terms of the circular economy, £5m is allocated for 'sustaining and improving recycling rates', with £0.5m to abolish commonly littered single use plastic items and a £160m capital investment in circular economy up to 2024-25, including 80 reuse and repair hubs in town centres. This is all very welcome, but actually in this arena, the key thing we need isn't so much investment as legislation. We are still awaiting the banning of single-use items, and now the Environment Act has passed in Westminster, Wales has the powers to finally move forward on this agenda. We would urge the Welsh Government to prioritise action on this and to move to reuse as the priority, not just recycling. We need a Deposit Return Scheme and single-use problematic items banned where possible, levied when not. We will not move to a circular economy by just focusing on recycling. That is still not using resources as well as we need to be.

Wales Environment Link (WEL) is a network of environmental, countryside and heritage Non-Governmental Organisations in Wales. WEL is a respected intermediary body connecting the government and the environmental NGO sector. Our vision is a thriving Welsh environment for future generations.

This paper represents the consensus view of a group of WEL members working in this specialist area. Members may also produce information individually in order to raise more detailed issues that are important to their particular organisation.

Swyddfa Caerdydd
 Tramshed Tech
 Uned D, Stryd Pendyris Caerdydd CF11 6BH
 F: 07498 228066 | E: enquiry@waleslink.org
 Trydar: @WalesLink

Cardiff Office
 Tramshed Tech
 Unit D, Pendyris Street, Cardiff CF11 6BH
 T: 07498 228066 | E: enquiry@waleslink.org
 Twitter: @WalesLink

www.waleslink.org

Tudalen y pecyn 45

Eitem 4.4

Tystiolaeth ychwanegol gan Ynni Morol Cymru yn dilyn eu sesiwn dystiolaeth gyda'r Pwyllgor ar 9 Rhagfyr 2021 mewn perthynas â rheoli amgylchedd morol (Saesneg yn unig)

Additional information around social licensing:

In the course of the session we were discussing the challenges of engaging stakeholders and getting buy in to projects from local communities which is not just a renewable energy issue (case in point – the Seagrass Ocean Rescue project was delayed by 6 months due to local community concerns about planting a meadow). WWF were a partner in the seagrass project and are now pursuing an Integrated Multi Trophic Aquaculture project in Pembrokeshire and intend to use Social Licensing principles to support project development.

The attached is the most comprehensive detail that I've been provided, but the context for this at the Car Y Mor (CYM) <https://carymor.wales/> project in St David's is as follows;

Seaweed farms perform important ecosystem services taking up excess CO₂, N, P from our bays and inlets and increasing biodiversity through the provision of sheltered habitat. They create highly nutritious food and feed products and important bio feedstocks (fermentation, bioplastics) without the need for arable land, fresh water, fertilizers, or pesticides. Seaweed farms provide opportunities for coastal communities, providing a means of revenue diversification for fishing and coastal community families. Farming reduces the pressure on ecologically critical wild seaweed beds. Seaweed farming has the potential to allow significant changes to the way the world produces food and contributes to addressing the Triple Challenge. The products from seaweed can be used to replace a significant portion of our food products with sustainable ingredients and lead to climate mitigation and an increase in marine biodiversity. As an island, the UK has significant opportunities to develop seaweed farming.

However, there is an increasing recognition that social opposition to aquaculture operations and operators is inhibiting the growth of the industry. Seaweed aquaculture is a potential component of sustainable "Blue Growth", and it is thus imperative to understand industry-community interactions for this sector. In addition there is a need to identify steps that can be taken to develop positive relationships between, on the one hand, seaweed cultivation activities and operators, and, on the other hand, local communities, communities of interest, and other stakeholders.

Key project outcomes/ links:

- WWF US focus on social licensing issues and the related issue of investigating ecosystem services of seaweed farming. The case study work with Car Y Mor is based around this and linked to further ecosystem evidence work
- Assessing stakeholder engagement / community awareness and understanding about local buy in and participation in planning.
- Aiming to address questions like
 - To what extent do people in the area know what is going on, can give feedback and if necessary, complain.
 - How are local fishing communities engaged
 - Do they had an opportunity to input to plans and to influence the approaches being used?
 - Does this change the use/feel/look of the area?
 - What is the plan for working with local organisations to ensure there is local sustainability built in – training etc... re. scaling up and sharing their model
 - What opposition/support is there from other local businesses or fishermen? Is there support from the community – and if so how broad is that?
 - What gov agencies have been involved?

WWF are also active on another project Plants Beyond Land (PEBL)

<https://www.plantsbeyondland.com/>

Across CYM and PEBL, the teams are focussing on ecological monitoring to build the evidence case of the ecosystem service benefits and to prove limited negative environmental impact of seaweed farms. This then feeds into the awareness/engagement work detailed above. CYM is then working with Pembrokeshire Coastal Forum on a) identifying the key stakeholders and community that need to be engaged to build support for CYM; b) assessing the engagement to date; c) developing and implementing a stakeholder engagement plan to build support for CYM and it's plans to scale up production.

If you'd like to pick up with the WWF team directly the best contact is

pnelson@wwf.org.uk – Penny Nelson.

Hope this helps. As MEW we are keeping a watching brief for learning that we can carry across to the MRE sector, as undoubtedly this is going to be an increasingly challenging area!

Rt Hon Mark Drakeford MS
Welsh Government
Tŷ Hywel
Cardiff Bay
CF99 1NA

17 January | 2022

CC: Minister for Climate Change, Julie James and Deputy Minister, Lee Waters

Dear First Minister,

Following COP 26, and in the build up to the delayed 15th COP of the Convention on Biological Diversity, we write to outline some areas for swift action by the Welsh Government in response to the nature and climate emergency. Time is running out to truly turn a corner on tackling nature's dramatic decline and to keep climate change to a level that humanity can equally and inclusively survive. Whilst the commitments secured at COP 26 are important, we know that they amount to nothing without meaningful action to follow. We have seen world class leadership already from your office, through the Welsh Government's review of new road schemes.

However, the scale and pace of action needed to address the nature crisis is not in place. With COP 15 taking place this year; it is vital that Wales leads the way with strong ambitions and legally binding targets for nature's recovery, including achieving a 'nature positive' Wales by halting and starting to reverse biodiversity loss by 2030.

Wales Environment Link (WEL) members have long championed the importance of tackling the climate and nature crises together, to maximise outcomes for climate, nature and people. Protecting and restoring nature – by addressing multiple drivers of nature loss – will help us adapt to climate change and it must happen in parallel to an urgent fossil fuel phase out and economy-wide emissions reductions. The [Senedd's declaration of a nature emergency](#) was a landmark moment for Wales, recognising the

parity needed between actions to tackle climate change and those taken to tackle biodiversity loss. At the same time, the [joint report](#) from IPBES and IPCC underlined that, to be successful, we must address these together.

We welcome the Welsh Government's promise to make climate and nature central to all its policies, and the commitments made in the Net Zero Wales Plan. However, WEL believes more needs to be done, and at a pace, to realise the ambitions and targets we have set to keep Wales within 1.5 degrees and reverse nature loss. To bring people with us on this journey, it is vital that the environmental sector is supported to continue education efforts in schools and communities across Wales. Similarly, we welcome the commitment to Zero Waste and the ambitions for the Circular Economy and investment in prevention efforts which moves us 'beyond recycling'.

This letter sets out some key areas we believe the Welsh Government's needs to swiftly implement in order to demonstrate that leadership.

- 1. Increase the scale and pace of investment to protect and restore peatland in line with the recommendations of the UK Committee on Climate Change (UKCCC).** Wales has 90,000 hectares of peatland, but a large proportion of this is in unfavourable condition. Although we welcome your pledge to restore 800-900 ha per annum, it would take over 100 years to restore all peatland in Wales at this pace. As peat is five times more effective at storing carbon than trees, we would like to see this recognised in an increase in scale and pace of restoration.
- 2. Support a UK ban on the use of peat for horticultural purposes and cease procurement as a matter of urgency, along with an immediate ban on burning upland peat.** Although Wales doesn't extract peat, we do use horticultural peat in volume bags and as a plant medium. According to the Horticultural Trades Association, in 2020 our UK usage amounted to 2.29 million cubic metres of peat for growing media. Welsh Government and public bodies in Wales can act now by stopping procuring peat-based composts.
- 3. Embed and fund climate, nature and public access objectives in farming policy and support schemes.** This is a once in a lifetime opportunity to ensure that National Minimum Standards and future farm payments tackle the climate and nature crisis, as well as increasing public access to nature. It's imperative that

the Sustainable Farming Scheme doesn't simply pay land managers to continue with business as usual but delivers on the Welsh Government's commitment to pay public money for public goods.

- 4. Recognise the importance of equal access to quality green space for public well-being in towns and in the countryside.** As we have recognised with all the more urgency during the pandemic, access to nature is crucial to wellbeing, as well as increasing people's learning about, and personal investment in, the nature we're all trying to save. Good quality access to nature is crucial in galvanising public interest and understanding about the environment, and provides inspiration for members of the public to take personal action. High quality green and blue spaces are equally crucial for our urban environments. Nature on our doorsteps is not only beneficial for biodiversity but also to mental health, wellbeing and inward investment which support the social justice agenda. We have a big opportunity to improve access to the countryside as part of the Welsh Sustainable Farming Scheme and National Minimum Standards for farming.
- 5. Ensure that our protected sites network is large enough and sufficiently well managed to protect climate-critical habitats and species, and carbon stored within them.** The Welsh Government's commitment to the emerging global target to protect 30% of land and sea for nature by 2030 is very welcome. But protection alone is not sufficient; there needs to be a commitment to appropriately manage both land and sea to enable nature to recover. We need urgent investment, and have welcomed new funding allocated to nature networks, but this is just the start of the resourcing needed to meet the scale of the challenge. The Welsh Government should also focus on opportunities to manage the public estate for nature, along with land brought into initiatives such as the Wales National Forest. Nature recovery will not be achieved solely through protected sites and the 30x30 target; action to improve ecosystem resilience is needed across the entirety of Wales's land and seas. We also need to see all wild places with some form of protection, to prevent them disappearing.
- 6. Increase protection of the marine environment and restore key habitats and species, as well as harnessing the sea's carbon-storing potential.** We need to

make marine wildlife a higher priority, and ensure ambitions for renewable energy development are delivered in harmony with nature, i.e. informed by cumulative impact assessments within a spatial development plan. Fishing practices that disturb the seabed – which is under-valued, both sequestering carbon and supporting marine life – must be better managed. Wales should also better recognize the importance of cetaceans, not only for their own sake, but also for their ecosystem regulating functions (as set out in this [IWC Resolution](#)).

- 7. Set ambitious, legally binding, long-term and interim targets for nature recovery, giving parity to efforts to tackle the nature and climate crisis.** As one of the most [nature-depleted countries in the world](#), Wales needs to lead the way on setting targets that will drive action and prevent another ‘Lost Decade’ for nature. Legislation for environmental governance and nature recovery targets must be a priority for the Senedd in 2022 to avoid Wales falling further behind other UK nations in terms of progress and ambition to safeguard and improve our natural environment.

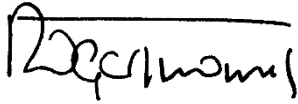
- 8. Get tree planting right – set ambitious targets for restoring habitats including a major expansion in tree canopy cover, in line with recommendations of the UKCCC.** To achieve this, and in delivering the National Forest, Wales needs more diversity in its forestry and timber economy, and to seize the opportunity to support agroforestry. More than half of new tree cover needs to be of native trees to maximise public goods, benefits for nature and long-term carbon storage. This must include further investment in our Celtic Rainforest; Wales’s Atlantic oak woods are globally significant. To ensure woodland creation delivers real benefit it must comply with the basic principle of the right tree, in the right place, for the right reason.

As organisations focused on the practical delivery of nature-based solutions to climate, we are keen to continue to work closely with Welsh Government and other partners. We wish to identify ways in which we can support accelerated and high-quality on-the-ground delivery of nature-based solutions; restoring and protecting green and wild spaces; and working together on initiatives like the National Forest.

The coming year is critical; COP 15 must set ambitious goals for nature while COP 27 will be vital in securing further commitments to strengthen the delivery of Nationally

Determined Contributions, and to close the gap to 1.5 degrees. As leaders in Wales, your commitment to acting for climate and nature now will be essential to inspire community led action, to the benefit all of society.

Yours sincerely,

Roger Thomas
Chair

Karen Whitfield
Joint Director

Susan Evans
Joint Director

Supported by all members of Wales Environment Link

Swyddfa Caerdydd
Tramshed Tech
Uned D, Stryd Pendyris Caerdydd CF11 6BH
F: 07498 228066 | E: enquiry@waleslink.org
Trydar: @WalesLink

Cardiff Office
Tramshed Tech
Unit D, Pendyris Street, Cardiff CF11 6BH
T: 07498 228066 | E: enquiry@waleslink.org
Twitter: @WalesLink

www.waleslink.org
Tudalen y pecyn 52

Mabon ap Gwynfor

Aelod o'r Senedd dros
Ddwyfor Meirionnydd

Member of the Senedd for
Dwyfor Meirionnydd

Eitem 4.6

Senedd Cymru

Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
Mabon.ap.Gwynfor@senedd.cymru
<https://senedd.cymru/pobl/mabon-ap-gwynfor-as/>

Welsh Parliament

Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
Mabon.ap.Gwynfor@senedd.wales
senedd.wales/Name
<https://senedd.wales/people/mabon-ap-gwynfor-ms/>

0300 200 6565

@mabon.ap

@mabonapgwynfor

/mabonplaidcymru

Rhif cyfeirnod: LAH03

26/01/2022

Annwyl Llyr,

Hoffwn dynnu dynnu eich sylw a sylw'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd, ac Isadeiledd at Adolygiad Ffyrdd Llywodraeth Cymru, yn benodol Cwmpas yr Adolygiad sydd o fewn yr Amcanion.

Dywed:

Mae Gweinidogion Cymru yn dymuno i hyn fod yn ymarfer mor eang â phosibl fel y gall ddatblygu meini prawf sy'n berthnasol i bob cynllun yn y dyfodol. Cwmpas cyffredinol yr adolygiad yw cynnwys yr holl fuddsoddiad ffyrdd arfaethedig, boed yn cael ei ariannu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru (LIC) ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (SRN) neu'n anuniongyrchol drwy grant ar y Rhwydwaith Ffyrdd Lleol (LRN), yn amodol ar y canlynol:...

3. Bydd ffyrdd mynediad sydd â'r prif ddiben o gysylltu safle neu fangre ar gyfer diwydiant trwm â'r briffordd gyhoeddus, neu o fewn ffin safle datblygu diwydiant trwm, yn cael eu heithrio o'r adolygiad. Dylid oedi o ran ffyrdd mynediad gyda'r prif ddiben o wasanaethu datblygiadau preswyl, manwerthu a swyddfeydd / diwydiant ysgafn yn y porth penderfynu nesaf i'w galluogi i gael eu hystyried gan y panel adolygu.

Felly, bydd ffyrdd mynediad ar gyfer diwydiant trwm yn parhau, ond ffyrdd mynediad at ardal preswyl neu ddiwydiant ysgafn/manwerthu yn cael ei adolygu.

Ymddengys fel petai hyn yn mynd yn groes i fwriad yr adolygiad, wrth i'r ffyrdd mwyaf llygredig gael parhau gan achosi rhagor o lygredd a niwed amgylcheddol.

Credaf y byddai'n werth eich amser fel Pwyllgor i edrych ar hyn a chraffu y gweinidog ynghylch y mater er mwyn ceisio deal y rhesymeg a'r wyddoniaeth.

Byddai hefyd yn werth ystyried sut y mae'r Llywodraeth yn priodi amcanion yr adolygiad efo'r ffaith fod yr A465 yn parhau i gael ei hadeiladu yn ogystal a datblygiad Newydd yr A4119.

Gobeithio y gwnewch ystyried fy nghais yn ffafriol.

Yr eiddoch yn gywir

Eitem 4.7

**Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith:
Gohebiaeth (drwy e-bost) gan Non Davies, Joseph Jones, Dr Jonathan F Dean,
Kate Watson a Clive Goodridge ynghylch ystyriaeth y Pwyllgor o bryderon a
godwyd mewn perthynas â Chymru'r Dyfodol: y cynllun cenedlaethol 2040
(Saesneg yn unig)**

Members of the Climate Change, Environment and Infrastructure Committee

At a time when confidence in aspects of UK politics is at an all-time low, it is critical that the integrity and transparency of the Senedd, its members and committees is upheld, and that justice is not only done but also seen to be done.

We write to express our extreme disappointment at the consideration given by your committee, and the subsequent response by the relevant Minister, to the complex and detailed concerns we submitted in respect of the development and scrutiny of The Future Wales: National Plan 2040. These concerns are directly related to the policy itself rather than application specific and are of national application and significance:

<https://business.senedd.wales/documents/g12486/Public%20reports%20pack%20Thursday%2009-Dec-2021%2009.15%20Climate%20Change%20Environment%20and%20Infrastructure%20Co.pdf?T=10>

We are disappointed with the content and lack of detail in the letter sent by the Committee to the Minister, which in turn invites a superficial and general response from the Minister which fails to address the specific concerns including the lack of consultation in the development of the policy (FOI requests and consultation support this view); the lack of guidance and implications thereof and the failure to apply the HM Treasury Guidance known as the Green Book.

We request again that you consider these matters and look forward to your detailed response in addressing them.

Thanking you for your co-operation in this matter,

Yours sincerely

Non Davies
Joseph Jones
Dr Jonathan F Dean
Kate Watson
Clive Goodridge

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 9

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon